

Vlaams
Parlement

stuk **1238** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 27 juli 2011 (2010-2011)

Nota van de Vlaamse Regering

Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014

ingediend door de heer Pascal Smet,
Vlaams minister van Onderwijs,
Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel

INHOUD

Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014	3
Voorlopig advies van de Vlaamse Jeugdraad.....	45
Advies van het Kinderrechtencommissariaat	57
Reflecties van het Kenniscentrum Kinderrechten	77

Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011 – 2014

Inhoudstafel

Inhoud

Afkortingen	8
I. Inleiding.....	9
II. Referentiekaders voor het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen.....	13
III. Vlaamse actieterreinen Kinderrechtenbeleid 2011 – 2014.....	13
1 Coördinatie en indicatoren.....	14
Slotbeschouwingen juni 2010	14
Situering	15
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	16
OD 1.1 De Vlaamse overheid wendt haar coördinatie-instrumenten efficiënt aan met het oog op het voeren van een gecoördineerd Vlaams kinderrechtenbeleid	16
OD 1.2 De reflectiegroep Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid wordt inhoudelijk versterkt en uitgebouwd tot het Vlaams overlegplatform kinderrechten tussen aanspreekpunten en middenveld.....	17
OD 1.3 De Vlaamse overheid ziet erop toe dat haar wetgeving en administratieve regelingen overeenkomen met de bepalingen en principes van het IVRK	17
OD 1.4 De Vlaamse overheid wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de budgetten die ze besteedt aan de verbetering van de positie van kinderen in beeld te brengen om ze aldus meer gericht te kunnen inzetten.....	18
OD 1.5 De Vlaamse overheid gaat het debat aan met de andere overheden betreffende het Verdrag en zijn protocollen en de slotbeschouwingen van het Comité die gemengd van aard zijn.....	18
OD 1.6 De Vlaamse overheid zal een actieve rol spelen om van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) een efficiënt coördinatieorgaan te maken op het vlak van kinderrechten, met respect voor de politieke verantwoordelijkheid van de betrokken regeringen en de geldende bevoegdheidsverdeling.	19
OD 1.7 De Vlaamse overheid streeft vanuit het kinderrechtenperspectief naar de systematische verbetering van het inzicht in kinderen, hun leefwereld en hun toekomstvisie (cf. VJP, SD 3)	19
OD 1.8 De Vlaamse overheid werkt aan indicatoren die discriminaties ten aanzien van of tussen groepen van kinderen blootleggen.....	20
OD 1.9 De Vlaamse overheid werkt mee en geeft sturing aan de ontwikkeling van indicatoren kinderrechten in het kader van de NCRK.....	20

OD 1.10 De Vlaamse overheid wil aangaande kinderrechten in de samenwerking met andere landen en regio's expertise uitwisselen en goede praktijken delen.	20
2 Kinderrechteneducatie en -informatie	22
Slotbeschouwingen juni 2010	22
Situering	22
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	23
OD 2.1 De Vlaamse overheid werkt aan een gedragen visie op kinderrechteneducatie en -informatie en zorgt voor de implementatie ervan.	23
OD 2.2 Er worden blijvend inspanningen gedaan opdat alle bepalingen van het IVRK bekend, begrepen en toegepast zouden zijn door volwassenen en kinderen. De informatie over de protocollen wordt geïntegreerd in het ruimere kader van de kinderrechteneducatie.	24
OD 2.3 De Vlaamse overheid zal zorg dragen voor de bekendmaking van de slotbeschouwingen van het Comité in de Vlaamse Gemeenschap.....	24
OD 2.5 De Vlaamse overheid bewaakt de kinderrechten in de beeldvorming in de media... ..	25
3 Participatief werken	26
Slotbeschouwingen juni 2010	26
Situering	26
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	28
OD 3.1 De competenties van beleidsmedewerkers en verantwoordelijken zijn verhoogd in functie van een participatieve basishouding, duurzame participatieprojecten en de implementatie van de resultaten in beleidsprocessen (cf. VJP OD 1.3.).....	28
OD 3.2 In administratieve procedures waarin beslissingen worden genomen t.a.v. individuele kinderen, worden de betrokken kinderen systematisch gehoord en wordt een passend belang gehecht aan hun mening	28
OD 3.3 Voorzieningen en jeugd(hulp)organisaties worden gestimuleerd om kinderen en jongeren te betrekken bij beslissingen die hen aanbelangen = participatief werken.....	28
4 Geweld en kindermishandeling	29
Slotbeschouwingen juni 2010	29
Situering	30
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	29
OD 4.1 Door een gecoördineerde aanpak nemen institutioneel geweld, kindermishandeling, pesten en zelfdoding af.....	30
OD 4.2 Er wordt verder gewerkt aan sensibiliserende, preventieve en curatieve maatregelen in de strijd tegen pesten en ander geweld op school	32
OD 4.3 De aanbevelingen van de VN-studie over geweld tegen kinderen worden geïmplementeerd.....	32

OD 4.4 De Vlaamse overheid neemt zijn rol op ter bestrijding van schadelijke traditionele gebruiken.....	33
OD 4.5 Met betrekking tot de bestrijding van commerciële seksuele uitbuiting van kinderen, dringt de Vlaamse overheid er bij de federale overheid op aan om beleidsmaatregelen van verschillende beleidsniveaus te coördineren.	33
OD 4.6 De Vlaamse overheid neemt het initiatief om de weigeringsgrond voor wapenuitvoer naar gebieden waar kindsoldaten worden ingezet, ook op Europees en internationaal vlak ingang te doen vinden, via de herziening van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB en via de onderhandelingen binnen de VN voor het Wapenhandelsverdrag (Arms TradeTreaty).....	33
5 Kinderarmoede en Gelijke Kansen	34
Slotbeschouwingen juni 2010	34
Situering	34
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	36
OD 5.1 Vlaanderen streeft in het kader van het Pact 2020 (Vlaanderen in Actie) naar een halvering van de kinderarmoede en een verdubbeling van de ontwikkelingssamenwerking. Dit wordt onderbouwd vanuit het kinderrechtenperspectief.....	36
OD 5.2 De Vlaamse overheid focust op de vroegste ontwikkeling van kinderen	37
OD 5.3 Organisaties en voorzieningen worden gestimuleerd om hun toegankelijkheid te screenen en waar nodig maatregelen te nemen om discriminaties weg te werken	37
OD 5.4 Er wordt blijvend aandacht besteed aan toegankelijkheid voor zwakkere groepen.	37
OD 5.5 Er worden verdere stappen gezet m.b.t. kostenbeheersing en studiefinanciering leerplichtonderwijs	38
OD 5.6 Er worden blijvend inspanningen gedaan om de toegankelijkheid van het onderwijs te vergroten en het aantal doorverwijzingen te laten dalen	38
OD 5.7 Het onderwijssysteem wordt verder aangepast om gelijkheid van kansen te versterken en ongelijkheid in prestaties te verkleinen	39
OD 5.8 Er wordt verder gewerkt aan een coherente strategie om de oorzaken voor schooluitval aan te pakken.....	39
OD 5.9 De Vlaamse overheid besteedt extra aandacht aan kinderen van buitenlandse herkomst	40
OD 5.11 De Vlaamse overheid onderzoekt de problematiek met betrekking tot de toegang van dienstverlening voor mensen zonder wettig verblijf	41
6 Gezondheid en welzijn	41
Slotbeschouwingen juni 2010	41
Situering	41
Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering	42

OD 6.1: De Vlaamse overheid maakt werk van aangepaste sociale dienstverlening voor alle kinderen die er nood aan hebben. De psychiatrische begeleiding van jongeren die er nood aan hebben, wordt versterkt.....	42
OD 6.3 De bestrijding van het gebruik van drugs door adolescenten wordt aangehouden ..	43
OD 6.4 Er wordt verder ingezet op gezond bewegen en evenwichtiger eten bij kinderen en jongeren.....	44
OD 6.5 Via informatie en sensibilisering wordt de tolerantie ten aanzien van spelen van kinderen en jongeren in de publieke ruimte verhoogd	44

Afkortingen

CO: concluding observation of slotbeschouwing

Comité: VN-Comité voor de Rechten van het Kind

EU: Europese Unie

(I)VRK: (Internationaal) Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Verenigde Naties, 20 november 1989)

JoKER: kind- en jongereneffectrapportage

NCRK: Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind

NGO's: niet-gouvernementele organisaties

OD: operationele doelstelling

OPSC: Optional Protocol on the Sale of Children, Child prostitution and Child pornography (Facultatief Protocol inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie)

VAK: Vlaams Actieplan Kinderrechten

VAPA: Vlaams Actieplan Armoede

ViA: Vlaanderen in Actie

VJP: Vlaams jeugdbeleidsplan 2010-2014

VN: Verenigde Naties

I. Inleiding

Het Kinderrechtenverdrag wordt 22 jaar. Meer als volwassen. Vlaanderen heeft in die tijd vooral werk gemaakt om de rechtspositie van kinderen vast te leggen en een instrumentarium van toezicht en instellingen uit te bouwen. De Vlaamse Regering kiest ook deze legislatuur expliciet voor een verdere integratie van jeugdbeleid en kinderrechten. In ons kinderrechtenbeleid willen we meer dan voordien aandacht besteden aan het effect van de kinderrechten voor alle kinderen in onze samenleving.

Overeenkomstig het IVRK¹(en de bijhorende protocollen) moet de lidstaat verslag uitbrengen 'over de genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten: twee jaar na de inwerkingtreding van het verdrag (of protocol) en vervolgens iedere vijf jaar'. In juli 2008 legde de Belgische Staat het 'Gecombineerde derde en vierde Periodiek Rapport van België betreffende het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind' neer bij het Comité. In februari 2009 volgde het Initieel rapport van België met betrekking tot het facultatief protocol bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie. De redactie van beide rapporten werd gecoördineerd door de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK). Voor het beoordelen van de gemaakte vorderingen wordt niet enkel de Staat zelf gehoord, maar legt het Comité zijn oor ook te luisteren bij niet-gouvernementele organisaties en dit tijdens een zogenaamde pre-sessionalworkinggroup. De toepassing van het IVRK in de Verdragsstaat wordt uiteindelijk met de vertegenwoordigers van de Staat in kwestie behandeld tijdens de eigenlijke sessie van het Comité, in deze de 54ste sessie van het Comité op 2 juni 2010. Na deze sessie formuleert het Comité haar concluding observations of slotbeschouwingen. Deze worden meegedeeld aan de Algemene Vergadering van de VN en de betrokken lidstaat. Het Comité deed dit ten aanzien van België op 18 juni 2010². De timing van het VN Comité maakte een integratie van het antwoord op de slotbeschouwingen in het Vlaamse jeugdbeleidsplan onmogelijk. Toch maakten we in het *jeugdbeleidsplan 2010-2014 dat op 28 januari 2011 werd goedgekeurd reeds werk* van een aantal aandachtspunten.

Voor u ligt dus het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 (VAK) van de Vlaamse Regering. Een instrument dat, aansluitend bij het Vlaamse jeugdbeleidsplan 2010-2014, waarborgt dat de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt. Het plan heeft betrekking op wat in de lopende Vlaamse regeerperiode (2011 tot 2014) door de Vlaamse Regering zal gebeuren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het Comité van juni 2010. In het Vlaams Actieplan Kinderrechten werd gekozen voor enige pragmatiek: het wil complementair zijn aan andere plannen. In dit plan wordt dus regelmatig verwezen naar reeds bestaande actieplannen. Verder werd ervoor gekozen om het constant beleid niet te benoemen. Dit plan wil als het ware blinde vlekken invullen.

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten heeft een meervoudige ambitie. In eerste instantie wil ik hiermee de antwoorden in beeld brengen die door de verschillende beleidsdomeinen worden geformuleerd op de concluding observations (CO) binnen de zes genoemde actieterreinen. Anderzijds stel ik mijzelf als minister bevoegd voor de coördinatie van het Vlaamse

¹ Artikel 44

² <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/crcs54.htm>

Kinderrechtenbeleid een duidelijke agenda voorop om te komen tot een geïntegreerd en gecoördineerd Vlaams en Belgisch kinderrechtenbeleid.

Ook wil ik met dit plan iedereen die begaan is met kinderrechten aanzetten om te reflecteren over de betekenis van kinderrechten en dit vanuit een engagement voor kinderrechten. Vlaanderen heeft al heel wat gedaan om het Verdrag te implementeren. Het voorliggende actieplan bewijst evenwel dat er nog steeds heel wat te doen is aan de kant van de implementatie van het Verdrag. Tegelijkertijd mag dit niet tot stilstand leiden. Vanuit de bezorgdheid voor de effectiviteit van kinderrechten voor alle kinderen en jongeren is het onze plicht om over bestaande en actuele verhoudingen te debatteren, te reflecteren.

Twee decennia na de goedkeuring ervan moet het Kinderrechtenverdrag meer dan ooit gezien worden als een nieuw startpunt en niet alleen als sluitstuk en mijlpaal. De uitgesproken sociale betekenis van kinderrechten ligt met name in het engagement om kinderrechten in te zetten als hefboom voor de herverdeling van de maatschappelijke goederen in functie van een grotere gelijkheid in de samenleving³.

Laat ons deze legislatuur de tijd en ruimte nemen om samen te reflecteren over de kinderrechten met een duidelijk engagement voor de kinderrechten. We willen in ons kinderrechtenbeleid meer aandacht besteden aan het effect van de kinderrechten voor alle kinderen in onze samenleving. We hopen deze legislatuur een aanzet tot antwoord te geven

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten sluit aan bij het Vlaamse Jeugdbeleidsplan 2010-2014, en waarborgt dat de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt. Het moet duidelijkheid brengen over wat deze Vlaamse Regering binnen de lopende regeerperiode zal realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het Comité van juni 2010, in het licht van het volgende rapportagemoment (juli 2017).

Wie dus een goed overzicht wil krijgen van het gehele jeugd- en kinderrechtenbeleid voor deze regeerperiode, zal dan ook dit actieplan naast het Vlaams Jeugdbeleidsplan moeten leggen. Een eerste tussentijdse rapportage wordt eind 2012 voorgelegd, in een gezamenlijk rapport met het Vlaams jeugdbeleidsplan. Het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid vormt een geïntegreerd geheel.

³ Uit: Reynaert, D., Bouverne-De Bie, M. en Vandeveld, S., *'Over kinderen en recht. Aanzetten tot het herdenken van kinderrechten'* in *'Kinderrechten: springplank of struikelblok? Naar een kritische benadering van kinderrechten'*, Reynaert, D., Roose R., Vandenhoele W. en Vlieghe, K. (eds), Intersentia Antwerpen-Cambridge, p. 109-110.

II. Referentiekaders voor het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen

Dit Vlaams Actieplan Kinderrechten is in eerste instantie gebaseerd op de slotbeschouwingen aan België van 2010 van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind dat toezicht houdt op de naleving van het kinderrechtenverdrag zelf en de optionele protocollen. Ook andere mensenrechtenverdragen bevatten relevante bepalingen rond kinderrechten. Een mooi voorbeeld is in het meest recente mensenrechtenverdrag terug te vinden: artikel 7 van het VN-Verdrag inzake Personen met een Handicap gaat zelfs verder dan het IVRK. Het Belgische rapport over de naleving van dit verdrag is in volle voorbereiding. Het is dan ook interessant om in de toekomst meer rekening te houden met de relevante slotbeschouwingen van andere VN-Comités, zoals het VN-Comité voor de Rechten van Personen met een Handicap.

Net als kinderen niet op een eiland wonen, wordt een kinderrechtenplan niet geïsoleerd geschreven. Het kinderrechtenverdrag bestaat sinds 1989, dus in die zin kunnen we voortbouwen op een aantal documenten. De onderstaande documenten dienen als referentiekader voor het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen:

- Algemene commentaren ('general comments') van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind
- Internationale beleidskaders m.b.t. kinderrechten (VN, Raad van Europa, EU), zoals de EU - agenda voor de Rechten van het Kind (februari 2011), 'Building a Europe for and with children 2009-2011: the Stockholm strategy' (Raad van Europa) en 'A World fit for Children' (VN, 2002), vertaald in een eerste Vlaams Actieplan Kinderrechten (2004) en Nationaal Actieplan voor Kinderen (2005)
- De Belgische rapporten, zoals voorgesteld aan het Comité in juni 2010, met inbegrip van de "Moeilijkheden en doelstellingen voor de toekomst" (zie bijlage, derde kolom)
- Drie alternatieve rapporten vanuit België aan het Comité (2010): NGO's⁴, Kinderrechtencommissarissen⁵ en kinderen en jongeren⁶
- Het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 (Vlaamse Regering, 28 januari 2011), het Pact 2020, het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 en andere plannen (Gelijke Kansen)
- Beleidsnota's en beleidsbrieven van de Vlaamse Regering

De jaarverslagen van het Kinderrechtencommissariaat

⁴Alternatief Rapport van de NGO's over de toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in België ingediend door 39 Belgische niet-gouvernementele organisaties, in Vlaanderen verenigd in de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen vzw en in de Franse Gemeenschap verenigd in de Coordination des ONG pour les Droits de l'Enfant (CODE)

⁵De Vlaamse Kinderrechtencommissaris en de Délégué Général aux Droits de l'Enfants (Franse Gemeenschap),

⁶Het rapport 'Dat denken wij ervan' bevat bijdragen van het What do you think?-project van UNICEF België, van de Vlaamse Jeugdraad en van de Conseil de la Jeunesse de la Communauté française en geeft de mening van kinderen en jongeren rechtstreeks weer.

Er werden voor de opmaak van dit actieplan geen extra bevragingen georganiseerd, aangezien in de aanloop naar de voorstelling van de nationale rapporten een zeer grondige analyse werd gemaakt door de NGO's, Unicef, de Vlaamse Jeugdraad, het Kinderrechtencommissariaat. Zie hiervoor de drie alternatieve rapporten.

III. Vlaamse actieterreinen Kinderrechtenbeleid 2011 – 2014

EERSTE ANTWOORDEN OP DE SLOTBESCHOUWINGEN VAN HET COMITÉ.

Op basis van een analyse van de slotbeschouwingen en een toetsing ervan aan haar bevoegdheden enerzijds en aan de lopende plannen anderzijds, heeft de Vlaamse Regering zes prioritaire actieterreinen gekozen.

Met het Vlaams Actieplan Kinderrechten versterkt de Vlaamse overheid haar gecoördineerde aanpak van kinderrechten met prioritaire aandacht voor: coördinatie en indicatoren, praktijkgerichte kinderrechteneducatie en -informatie, participatief werken met kinderen, een voortgezette aanpak van geweld tegen kinderen, (kinder) armoedebestrijding en een gelijke kansenbeleid en tenslotte aandacht voor de gezondheid en het welzijn van kinderen en jongeren.

Ze geeft zo een antwoord op de vraag van het Comité, in slotbeschouwing 16, naar een nationaal actieplan voor kinderen dat gestoeld is op de kinderrechten en dat deel uitmaakt van het gehele beleidsproces. Hiermee bouwt de Vlaamse overheid mee aan een wereld geschikt voor kinderen (New York, Wereldactieplan, 2002). In de mate van het mogelijke wordt tegemoetgekomen aan de vraag van het Comité om de doelstellingen concreet te vertalen in targets/ acties, indicatoren, budgettaire middelen en tijdschema's en zal een follow-upmechanisme uitgewerkt worden. Dit Vlaams Actieplan wil in elk geval het niveau van een 'intentieverklaring' overstijgen.

Elk actieterrein wordt als volgt aangepakt.

Eerst wordt een kort overzicht gegeven van de betrokken slotbeschouwingen die het Comité heeft geformuleerd bij het IVRK-rapport en het rapport betreffende het protocol kinderhandel. In dit overzicht verwijzen we ook naar de zogenaamde doelstellingen voor de toekomst die België zelf al had vooropgesteld. De tekst van de geciteerde slotbeschouwingen alsook de synthese van deze doelstellingen kan geraadpleegd worden in de overzichtstabel die werd toegevoegd. In dit overzicht wordt ook de bevoegde overheid vermeld en het actieterrein dat uitvoering geeft aan de betrokken slotbeschouwing.

Dan volgt de situering die een stand van zaken geeft en verwijst naar bestaande actieplannen, met name het Vlaams Jeugdbeleidsplan, het Vlaams Actieplan Armoede en Vlaanderen in Actie en rapporten van het maatschappelijk middenveld en de Kinderrechtencommissaris.

Daarna volgt de operationalisering van de slotbeschouwingen op Vlaams niveau.

Per operationele doelstelling wordt telkens de bevoegdheid van een minister genoemd die daarvoor het initiatief moet nemen. Anderzijds somt het VAK telkens ook de andere, mogelijk betrokken beleidsdomeinen en actoren op. Uiteindelijk worden al een aantal concrete acties genoemd. Deze zijn niet exhaustief en zullen, zoals dat ook het geval is voor het Vlaams jeugdbeleidsplan, verder geconcretiseerd worden in stappenplannen door de bevoegde minister. Bij deze concretisering zullen indicatoren geformuleerd worden en zal de timing verfijnd worden. Ook zal onderzocht worden hoe de besteding van budgettaire middelen een plaats kan krijgen.

1 Coördinatie en indicatoren

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen IVRK m.b.t.

- De vorige aanbevelingen van het Comité: CO 8
- Voorbehoud en verklaringen: CO 10
- Wetgeving: 12
- Coördinatie: CO 14
- Nationaal Actieplan voor kinderen: CO 16
- Onafhankelijke monitoring: CO 18
- Budget: CO 20
- Dataverzameling: CO 22 en CO 32
- Samenwerking met het maatschappelijk middenveld: CO 28
- Internationale samenwerking en ratificatie van internationale verdragen: CO 30 en CO 84
- Het belang van het kind: CO 34
- Het non-discriminatie-beginsel: CO 32
- Follow-up en verspreiding: CO 85 – 86
- Volgend verslag: CO 87 – 88

Zie slotbeschouwingen m.b.t. het facultatief protocol bij het verdrag inzake kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie (OPSC)

- Coördinatie en toepassing van het Facultatief Protocol: CO OPSC 16
- Toewijzing van middelen: CO OPSC 22
- Dataverzameling: CO OPSC 8
- Nationaal actieplan: CO OPSC 14
- Onderzoek CO OPSC 24
- Opvolging CO 39
- Volgend rapport: CO 41

Zie ook doelstellingen voor de toekomst: intrekking interpretatieve verklaring artikel 2 IVRK (DT 100), redactie periodiek rapport (DT 101), betere nationale coördinatie (DT 102), VN-studie inzake geweld (DT 311) en kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie (DT 75, 149).

Situering

Binnen de Belgische context heeft Vlaanderen misschien wel het meest geïnvesteerd in instrumenten en structuren om te komen tot een volwaardige implementatie van het kinderrechtenverdrag. In 1997 werd bij het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat opgericht. In hetzelfde jaar werd de kindeffectrapportage en jaarlijkse verslaggeving ingevoerd. Een coördinerend minister en aanspreekpunten kinderrechten werden aangeduid. Na de integratie van het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid werd de afdeling Jeugd van het agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen formeel de coördinerende administratie voor het jeugd- en kinderrechtenbeleid. De coördinerende minister en zijn administratie zijn het eerste aanspreekpunt voor het Kinderrechtencommissariaat, de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind en andere Vlaamse, Belgische, Europese en internationale organisaties met vragen, aanbevelingen en bezorgdheden over het kinderrechtenbeleid in Vlaanderen. Minister en administratie staan in voor de opvolging, koppelen terug naar de bevoegde administratie en staan, waar nodig, in voor een gecoördineerd antwoord. Het opvolgen van de uitvoering is een zaak van de hele Vlaamse Regering. Elke minister heeft zijn taken en verantwoordelijkheden. Die staan daarom ook duidelijk aangegeven per operationele doelstelling. De minister bevoegd voor Kinderrechten ziet toe op het geheel.

Na lange onderhandelingen, die meer dan 10 jaar aansleepten, werd de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) opgericht; in 2007 trad ze effectief in werking.

Het kinderrechtenverdrag is ondertussen meer dan volwassen. Niet alleen op internationaal niveau (1989), maar ook op Vlaams en Belgisch (1992) niveau is het nu meer dan 18 jaar van kracht. Het Vlaamse goedkeuringsdecreet is al ruim 20 jaar (mei 1991). In Vlaanderen werd er ondertussen heel wat bereikt in het proces van implementatie van het Kinderrechtenverdrag (de oprichting van een kinderrechtencommissariaat, de decretale verplichting tot monitoring van het beleid van de Vlaamse Regering, de zgn. JOKER, het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, ...) maar we zijn er nog niet. Tegelijkertijd stellen we vast dat in onze samenleving bepaalde spanningsvelden scherper worden, zoals de rechten van kinderen versus de rechten van volwassenen, kinderrechten als doel of als middel, tussen een defensieve of offensieve kijk op kinderen... Het lijkt ons tijd om deze legislatuur ruimte te bieden voor een kritische reflectie over de kinderrechten in Vlaanderen en dit met een duidelijk engagement voor de kinderrechten. Een belangrijk startpunt hiervoor lijkt ons een constructieve evaluatie van het Vlaamse en Belgische kinderrechtenveld. De Vlaamse overheid zal de opdracht geven tot opmaak van een veldtekening van de Vlaamse actoren kinderrechten, zodat het duidelijk(er) wordt wie welke rol vervult en/ of idealiter moet vervullen om te komen tot een efficiënt(er) werkend kinderrechtenveld. Verder zal er ook vanuit de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind een opdracht uitbesteed worden tot evaluatie van de werking van deze instelling. Deze evaluaties moeten toelaten om verworvenheden te verankeren en naar een hogere versnelling te gaan met het Vlaamse kinderrechtenbeleid. We willen in ons kinderrechtenbeleid meer aandacht besteden aan het effect van de kinderrechten voor alle kinderen in onze samenleving. We hopen deze legislatuur een aanzet tot antwoord te geven.

Een vaststelling waar we na zoveel jaren niet om heen kunnen, is het ontbreken van een gedegen set van kinderrechtenindicatoren. Een blinde vlek. Naar aanleiding van de voorstelling van de Belgische kinderrechtenrapporten te Genève hebben we vanuit de verschillende overheden via de NCRK heel wat gegevens aan het Comité te Genève aangeleverd. Deze waren niet uniform en het was zelfs niet steeds duidelijk wat de meerwaarde ervan was. Ook de verwachtingen van het Comité t.a.v. het

aanleveren van gegevens en op basis van welke indicatoren dat dan zou moeten gebeuren, zijn in deze niet helemaal duidelijk. De vraag aan België blijft meer dan ooit werk te maken van een permanent mechanisme voor de gegevensinzameling op nationaal niveau.

Bedoeling is om, zo mogelijk in 2013, binnen de NCRK een evenwichtige set van indicatoren te hebben op basis waarvan gegevens over het kinderrechtenbeleid in België kunnen verzameld en vergeleken worden. De Vlaamse overheid wil hieraan meewerken en erop aandringen dat hierbij ook zo goed mogelijk wordt afgestemd met het internationaal niveau (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, EU Fundamental Rights Agency, EU- indicatoren Jeugd, Innocenti Research Centre - Unicef...). De Vlaamse overheid zal ook zelf haar verantwoordelijkheid nemen en werken aan een basisset van kernindicatoren Kinderrechten op Vlaams niveau, waarbij in de mate van het mogelijke wordt rekening gehouden met de afspraken gemaakt in het kader van de NCRK.

Er wordt over gewaakt dat bij het ontwikkelen en implementeren van deze indicatoren voldoende teruggekoppeld wordt naar kinderen en jongeren zelf. De ontwikkeling van indicatoren tegen 2013 is voor de Vlaamse overheid van cruciaal belang in het licht van de opmaak van de omgevingsanalyse voor het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan 2015-2019 van de nieuwe Vlaamse Regering. Vandaar wil de Vlaamse overheid alvast in 2012 de haalbaarheid onderzoeken van een kinderrechtenmonitor die moet toelaten de naleving van de kinderrechten op Vlaams niveau te onderzoeken.

In dit verband kan ook verwezen worden naar de Vlaamse armoedemonitor die in uitvoering van het Vlaams Actieplan Armoede (VAPA, doelstelling 17) ontwikkeld werd, die specifieke aandacht besteedt aan kinderarmoede en die permanent geactualiseerd wordt door de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

In het kader van het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 heeft de Vlaamse Regering zeer duidelijk gekozen voor het verbeteren van het inzicht in kinderen en jongeren, hun leefwereld en hun toekomstvisie. Op deze weg wil dit actieplan verdergaan.

Ook wordt met het oog op de monitoring van het Vlaams Jeugdbeleidsplan gewerkt aan een set van kernindicatoren. In 2011 nog wordt een digitaal opvolgingssysteem ontwikkeld dat gebruikt zal worden voor de gecoördineerde verslaggeving over het Vlaams Jeugdbeleidsplan én het Vlaams Actieplan Kinderrechten. Dit systeem werkt zowel met kernindicatoren die effecten meten op het strategische niveau, als met de graad van uitvoering van afgesproken mijlpalen of doelen op het operationele niveau.

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 1.1 De Vlaamse overheid wendt haar coördinatie-instrumenten efficiënt aan met het oog op het voeren van een gecoördineerd Vlaams kinderrechtenbeleid

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: alle

Mogelijke betrokken actoren: leden reflectiegroep, NCRK

Acties:

- De coördinerende minister voor Kinderrechten spreekt zijn collega-ministers aan op hun verantwoordelijkheid bij de uitvoering van het kinderrechtenbeleid (Wereldactieplan voor Kinderen, IVRK & protocollen, slotbeschouwingen, kind- en jongereneffectrapportage, VJP 2010-2014, VAK 2011-2014, NCRK...)

- In de beleidsbrieven van de Vlaamse Regering 2011-2012, 2012-2013 en 2013-2014 wordt invulling gegeven aan de zes actieterreinen van het VAK.
- De coördinerende minister voor Kinderrechten maakt jaarlijks een overzicht over aan de Vlaamse Regering van de knelpunten die het Kinderrechtencommissariaat in zijn jaarverslag heeft gedetecteerd en rapporteert over de opvolging die er door de bevoegde ministers aan gegeven werd.
- Er wordt een mandaat en profiel opgemaakt voor aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid (Jeugd). Ook wordt in coaching voorzien (Bestuurszaken)
- Via intersectorale samenwerking worden goede praktijken en expertise uitgewisseld.
- De implementatie van de slotbeschouwingen en van het VAK wordt digitaal gemonitord.
- De Vlaamse overheid besteedt aandacht aan de implementatie van het kinderrechtenverdrag en de slotbeschouwingen, met name aan de actieterreinen uit dit actieplan, in beleidsbrieven, managementovereenkomsten, beheersovereenkomsten en toekomstige regeerbijdragen, ...
- De Vlaamse overheid (Jeugd) besteedt een opdracht uit om te komen tot een veldtekening van de kinderrechtenorganisaties met een duidelijke analyse van wie welke rol vervult en mogelijke aanbevelingen voor een Vlaams beleid ter zake zodat het duidelijk(er) wordt wie welke rol vervult en/ of idealiter moet vervullen om te komen tot een effectief en efficiënt kinderrechtenveld. Ze rondt deze veldtekening ten laatste eind 2011 af.
- In overleg met het Kinderrechtencommissariaat en de reflectiegroep Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid zal het instrumentarium voor de toetsing van beleidsmaatregelen ten aanzien van kinderen en jongeren waar nodig bijgestuurd of aangevuld worden.

OD 1.2 De reflectiegroep Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid wordt inhoudelijk versterkt en uitgebouwd tot het Vlaams overlegplatform kinderrechten tussen aanspreekpunten en middenveld

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: alle

Mogelijke betrokken actoren: een ruim scala van organisaties

Acties:

- De Vlaamse overheid (Jeugd) staat in voor een nauwe betrokkenheid van de reflectiegroep Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid bij de monitoring van het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 en van het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014, de werkzaamheden van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind en de verdere implementatie van het kinderrechtenverdrag.
- Alle Vlaamse departementen en agentschappen die van belang zijn voor kinderen en jongeren duiden een aanspreekpunt aan dat aan de vergadering van de reflectiegroep deelneemt of ze tenminste opvolgt.
- De coördinerende administratie zal het middenveld oproepen om mee vorm te geven aan de actieterreinen van het VAK

OD 1.3 De Vlaamse overheid ziet erop toe dat haar wetgeving en administratieve regelingen overeenkomen met de bepalingen en principes van het IVRK

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: allemaal en in het bijzonder Bestuurszaken (Wetsmatiging), Algemeen Regeringsbeleid (gelijke kansen en duurzame ontwikkeling), Armoede en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De kind- en jongereneffectrapportage (JoKER) wordt versterkt en uitgebreid aan de hand van het strategisch beleidskader voor kwaliteitsvolle regelgeving en administratieve vereenvoudiging 2009-2014
- De Vlaamse overheid (Jeugd) evalueert de JoKER in functie van het kinderrechtenverdrag, het vermelde beleidskader en de afstemming met een mogelijk te ontwikkelen sociale impacttoets en/ of toets duurzame ontwikkeling en kijkt naar Europese en internationale voorbeelden (Europese Commissie, Unicef e.a.)
- De coördinerende administratie onderzoekt hoe het belang van het kind, een kindertoets, kan gehanteerd worden bij beslissingen die niet regulerend zijn en dan ook niet onderworpen zijn aan de RIA/ JoKER.

OD 1.4 De Vlaamse overheid wil onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de budgetten die ze besteedt aan de verbetering van de positie van kinderen in beeld te brengen om ze aldus meer gericht te kunnen inzetten.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Financiën en begroting en andere

Mogelijke betrokken actoren: Reflectiegroep Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid

Acties:

- De Vlaamse overheid (Jeugd) onderzoekt de mogelijkheid om budgetten op te nemen bij de digitale monitoring van dit actieplan.
- Er wordt onderzocht of het mogelijk en/ of wenselijk is om een overzicht te maken van de budgetten die de Vlaamse Regering besteedt aan beleid met kinderen (en jongeren) als directe doelgroep om ze aldus meer gericht te kunnen inzetten.

OD 1.5 De Vlaamse overheid gaat het debat aan met de andere overheden betreffende het Verdrag en zijn protocollen en de slotbeschouwingen van het Comité die gemengd van aard zijn.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten en internationaal Vlaanderen

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Onderwijs

Mogelijke betrokken actoren: NCRK, Federale overheid, andere Gemeenschappen en Gewesten

Acties:

- Samen met de federale overheid wordt bekeken of de interpretatieve verklaringen betreffende de artikels 2 en 40 van het Verdrag ingetrokken kunnen worden.
- De Vlaamse overheid (Coördinatie en internationaal Vlaanderen) engageert zich om eenmaal het klachtenprotocol bij het IVRK door de Algemene Vergadering van de VN werd goedgekeurd, snel over te gaan tot de goedkeuring ervan en dit ook bij de andere Belgische overheden te bepleiten met het oog op een snelle ratificatie door België en de uitvoering ervan.
- De Vlaamse Regering bepleit bij de federale regering en de regeringen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de Duitstalige Gemeenschap om opvolging te geven aan de slotbeschouwingen van Genève tot coördinatie en tot monitoring door een kinderrechtencommissaris.
- De Vlaamse overheid (Internationaal Vlaanderen) maakt tegen eind 2011 een overzicht van de kernverdragen mensenrechten en hun facultatieve protocollen die tot de bevoegdheid van Vlaanderen behoren en die door het Vlaams Parlement nog niet werden goedgekeurd, of waarvan de Belgische ratificatieprocedure nog niet is afgelopen.

- De Vlaamse overheid (Internationaal Vlaanderen en Coördinatie Kinderrechten) bevaart de andere overheden, in het kader van overleg bij de FOD Buitenlandse zaken en/ of de NCRK, met het oog op een snelle ratificatie van die kernverdragen inzake mensenrechten en hun facultatieve protocollen.
- De Vlaamse overheid werkt mee aan de samenstelling van het kerndocument door de FOD Buitenlandse Zaken in het kader van de rapportage over het Verdrag inzake personen met een handicap (2011).

OD 1.6 De Vlaamse overheid zal een actieve rol spelen om van de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) een efficiënt coördinatieorgaan te maken op het vlak van kinderrechten, met respect voor de politieke verantwoordelijkheid van de betrokken regeringen en de geldende bevoegdheidsverdeling.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: alle

Mogelijke betrokken actoren: NCRK en Vlaamse NCRK-leden uit het middenveld

Acties:

- De coördinerende administratie (Jeugd) staat via het bureau van de NCRK mee in voor de opvolging van de dagelijkse werkzaamheden van de NCRK
- De coördinerende administratie (Jeugd) spreekt de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid aan met het oog op een evenwichtige Vlaamse vertegenwoordiging in werkgroepen, bij activiteiten van de NCRK
- De Vlaamse overheid (Jeugd) streeft naar een optimalisatie van de NCRK als nationaal coördinatieorgaan door een aanbesteding door de NCRK in 2011 tot externe evaluatie en de implementatie van de conclusies ervan in 2012
- De Vlaamse overheid vraagt aan het NCRK om het overheidsrapport uitsluitend door overheidsbetrokkenen te laten opstellen. Ook vraagt de Vlaamse overheid het NCRK om ruim vooraf te bepalen waarover gerapporteerd zal worden, zodat duidelijk is welke gegevens beschikbaar moeten zijn en welke informatie tijdig verzameld kan worden.
- 'De Vlaamse overheid vraagt het NCRK om een verbinding te maken tussen de tweejaarlijkse rapportage in het kader van het Vlaams actieplan kinderrechten en de vijfjaarlijkse rapportage aan het Comité voor de Rechten van het Kind in Genève.
- De Vlaamse overheid werkt binnen de NCRK mee aan de ontwikkeling van indicatoren, een rapportagesjabloon (2017), de werkzaamheden in werkgroepen (klachtenprotocol, Verdrag Handicap e.a.)...
- De Vlaamse overheid roept (in 2011) de andere overheden op om in het kader van de NCRK duidelijkheid te scheppen over de opvolging van de engagementen uit het (laatste) Wereldactieplan voor kinderen (2002).
- De Vlaamse overheid bewaakt een correcte financiering van de NCRK.

OD 1.7 De Vlaamse overheid streeft vanuit het kinderrechtenperspectief naar de systematische verbetering van het inzicht in kinderen, hun leefwereld en hun toekomstvisie (cf. VJP, SD 3)

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: allemaal

Mogelijke betrokken actoren: NCRK, KEKI

Acties:

- De coördinerende administratie (Jeugd) brengt het kinderrechtenperspectief en de slotbeschouwingen in bij de uitvoering en opvolging van het VJP/ SD 3 De coördinerende administratie (Jeugd) doet een beroep op het KeKi om het Vlaamse kinderrechtenbeleid een wetenschappelijke basis te geven.

- De Vlaamse overheid voorziet in een nominatieve subsidie vooreen koepelorganisatie van niet-gouvernementele organisaties voor de voorbereiding, redactie en verspreiding van een rapport over de wijze waarop in Vlaanderen invulling gegeven wordt aan de rechten van het kind.

OD 1.8 De Vlaamse overheid werkt aan indicatoren die discriminaties ten aanzien van of tussen groepen van kinderen blootleggen

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten, Gelijke Kansen, Armoede (WVG) en Studiedienst Vlaamse Regering

Betrokken beleidsdomeinen: allemaal

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De armoedemonitor (DAR/ Studiedienst Vlaamse Regering en departement WVG) en de te ontwikkelen inclusie-indicatoren (DAR/ Gelijke Kansen) bevatten duidelijke gegevens over minderjarigen
- Klachten bij de meldpunten discriminatie op basis van leeftijd worden geregistreerd (DAR/ Gelijke Kansen)
- Bij de opmaak van de kernindicatoren van het VJP en het VAK wordt zo veel als mogelijk onderscheid gemaakt tussen doelgroepen van kinderen.

OD 1.9 De Vlaamse overheid werkt mee en geeft sturing aan de ontwikkeling van indicatoren kinderrechten in het kader van de NCRK

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: allemaal, in het bijzonder Jeugd en Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Mogelijke betrokken actoren: andere overheden en NCRK-leden, Kenniscentrum Kinderrechten, NCRK

Acties:

- De Vlaamse overheid zal de resultaten van haar eigen werkzaamheden inbrengen alsook, waar nodig, verwijzen naar internationale voorbeelden (EU Fundamental Rights Agency, EU-indicatoren Jeugd, Unicef...) en Vlaamse data (Jeugdmonitor, Kenniscentrum WVG, Studiedienst Vlaamse Regering)
- De coördinerende administratie (Jeugd) werkt i.s.m. de Studiedienst van de Vlaamse Regering aan een basisset van kernindicatoren kinderrechten op Vlaams niveau (een Vlaamse Kinderrechtenmonitor) tegen eind 2013, waarbij in de mate van het mogelijke wordt rekening gehouden met de afspraken gemaakt in het kader van de NCRK. De Vlaamse overheid werkt mee aan het ontwikkelen van indicatoren om de voortgang te meten van de implementatie van het kinderrechtenverdrag in Vlaanderen en België.

OD 1.10 De Vlaamse overheid wil aangaande kinderrechten in de samenwerking met andere landen en regio's expertise uitwisselen en goede praktijken delen.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, internationaal Vlaanderen

Mogelijke betrokken actoren: andere gemeenschappen in België, Jint vzw, KeKi

Acties:

- De Vlaamse overheid (Jeugd) zal zowel in de formele EU-raadswerkgroep Jeugd, als in de informele groep "Europe de l'Enfance" opvolging vragen van de resultaten van het Belgische EU - voorzitterschap (raadsconclusies Raad Jeugd en Verklaring "Europe de l'Enfance").
- De Vlaamse overheid (Jeugd) vraagt aan KeKi in 2012 en 2014 een actualisatie van de stand van zaken van de Europese en internationale beleidsagenda's naar kinderen, jeugd en kinderrechten

- De Vlaamse overheid (Jeugd) zal bij de opvolging van het EU-samenwerkingskader voor jeugdzaken ook de link leggen met het kinderrechtenbeleid
- Via de informele groep “Europe de l’Enfance” en het netwerk van observatoria voor kinderbeleid ChildONEurope zal de Vlaamse overheid (Jeugd) expertise en ervaring delen op het vlak van kinderrechten
- De Vlaamse overheid volgt de totstandkoming van de Europese Aanbeveling Kinderarmoede actief op (cf. EU-Trio- Verklaring, 2-3 september 2010)
- De Vlaamse overheid zal in het kader van uitwisselingen op basis van de samenwerkingsakkoorden het thema ‘kinderrechten’ op de agenda blijven zetten

2 Kinderrechteneducatie en -informatie

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen verdrag en slotbeschouwingen m.b.t. het facultatief protocol OPSC:

- Verspreiding en bewustmaking: CO 24 en CO OPSC 18
- Opleiding: CO 26 en CO OPSC 20

Het is duidelijk dat deze prioriteit niet nieuw is. Getuige de vele **doelstellingen voor de toekomst** die in dit verband werden geformuleerd in het Belgische periodiek kinderrechtenrapport (2008): cf. basisprincipes (DT 103), wie verantwoordelijk (DT 105), algemene waardering (DT 106), draagwijdte IVRK (DT 107), gericht en systematisch (DT 108), inventaris (DT 109), ook jeugdsector, media (DT 110), betere verspreiding (DT 111), zich eigen maken (DT 112), opvoedingsondersteuning (DT 113), ouders (DT 114), structureel (DT 115), initieel en bijkomend (DT 116), concreet en specifiek (DT 117), alle beroepsgroepen, o.a. advocaten (DT 118), eindterm (DT 551), extra ondersteuning leerkrachten (DT 552) en lerarenopleiding (DT 553).

Situering

Het IVRK stelt dat kinderen en jongeren recht hebben op kind- en jeugdvriendelijke informatie die bijdraagt tot het sociale, psychische en morele welzijn van kinderen en jongeren en informatie over hun rechten. Al jarenlang worden in verschillende beleidsdomeinen vele inspanningen gedaan om de bepalingen van het verdrag bij een breed publiek bekend te maken. Wat het onderwijs betreft, moet bv. opgemerkt dat kinderrechteneducatie in Vlaanderen al deel uitmaakt van de huidige eindtermen en ontwikkelingsdoelen, en dat er ook in de lerarenopleiding aandacht is voor kinderrechten. Kinderrechteneducatie wordt in het onderwijs transversaal en multidisciplinair ingevuld en maakt deel uit van een coherente en globale benadering in alle vakken en vakgebieden.

Er is ook de mogelijkheid voor kinderen en jongeren zelf om via Yeti en Maks gerichte vragen over kinderrechten voor te leggen, die dan later gepubliceerd worden. Binnen het decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid wordt kinderrechteneducatie gesubsidieerd. Ondanks dit en de uitgesproken inspanningen van bv. het Kinderrechtencommissariaat en Unicef, is het niet zo dat het verdrag door iedereen gekend én begrepen wordt.

In het Jaarverslag 2010 van het Kinderrechtencommissariaat wordt op een aantal plaatsen aandacht gevraagd voor knelpunten m.b.t. het goed informeren van kinderen en kinderrechteneducatie:

- Er is nood aan advies en informatie over eerstelijnsdiensten: aanwijsbare nood aan wegwijsinformatie over het hulpaanbod.
- In de onderwijscontext is het voor leerlingen vaak niet duidelijk wat precies hun rechten (en plichten) zijn, ook t.a.v. de algemene organisatie in scholen.
- I.v.m. leerlingenbegeleiding moeten leerlingen geïnformeerd worden over het verschil tussen beroepsgeheim van CLB en ambtsgeheim van leerkrachten.
- Ouders moeten beter geïnformeerd worden over het recht op kosteloos basisonderwijs en wat ze kunnen doen als de maximumfactuur overschreden wordt.
- I.v.m. het recht op sport, cultuur, spel en ontspanning, vraagt KRC betere informatie over de rechten van kinderen om deel te nemen aan activiteiten.
- I.v.m. relaties en seksualiteit is er nood aan correcte, duidelijke en toegankelijke informatie over experimenteren met seksualiteit die volgens de wet is toegestaan voor -16jarigen; anderzijds graag duidelijke informatie over rechten van minderjarige ouders.

- Informatie over rechten van kinderen in de publieke ruimte is nodig. Bv. kinderen hebben recht op spelen: regelgeving/verbod op kindergeluid door lokale besturen kan niet; er is te weinig openbare ruimte om elkaar te ontmoeten.

In het **VJP** werden hierop al eerste antwoorden geformuleerd:

- OD 2.3 De deskundigheid over het toegankelijk maken van informatie bij beleidsmedewerkers en jeugdinformatieverstrekken is verhoogd.
- SD 4 Mensen en organisaties die werken met kinderen en jongeren beschikken over sterkere competenties om om te gaan met de groeiende diversiteit bij de jeugd.

Gezien de diversiteit van kinderen en jongeren, moet benadrukt dat er ook op veel verschillende manieren over kinderrechten moet gecommuniceerd worden. De media zijn hierbij een belangrijke partner, maar het moet gezegd dat de beeldvorming van kinderen en jongeren nog een pijnpunt is. Vooral dan het gegeven dat men al te snel overgaat tot stereotypering. "Dit druist in tegen het recht op de erkenning van de autonomie en het zelfbeschikkingsrecht van kinderen en hun erkenning als volwaardige rechtspersonen. In Vlaanderen leven meer dan 1.225.426 minderjarigen. Elk met hun eigen verhaal, ideaal, smaak, karakter, voorkeuren, afkomst. Zo'n grote groep kent heel wat verschillen. Het is onmogelijk om die groep onder 1 noemer te vatten. De diversiteit van deze groep moet worden gerespecteerd"⁷.

Ook hierover gaat het reeds in het VJP (SD 12): 'We geloven dat kinderen en jongeren zelf ook belangrijke mediamakers kunnen zijn. (...) Daarin willen we hen verder faciliteren en hen stimuleren om te werken aan een zo correct mogelijke beeldvorming met aandacht voor onder andere de portrettering van diversiteit, genderstereotypes...'

De kinderrechtenactoren vragen naar permanente vormingsprogramma's voor alle professionele groepen die werken voor en met kinderen. Dit is dan ook een expliciete prioriteit waarvoor in dit actieplan uitdrukkelijk de medewerking wordt gevraagd van alle actoren en ministers. Accent zou komen te liggen op een praktijkgerichte vorming voor iedereen die met kinderen te maken heeft: professionals en vrijwilligers in onderwijs, kinderopvang, bijzondere jeugdzorg, ziekenhuizen, bibliotheken..., maar ook in jeugdwerk, sport, cultuur, media...en gezinnen, gemeenten, politie... de publieke opinie. Dat is nodig als men ertoe wil komen dat die beroepskrachten

1) het kinderrechtenverdrag kennen, 2) er de principes ervan integreren in hun school- of werkeethiek en het gedrag van iedereen, 3) de principes ook transversaal opnemen in het (school)beleid via de participatie van iedereen en 4) dat leerkrachten en beroepskrachten weten wat de rechten en verantwoordelijkheden van kinderen en jongeren zijn en hoe ze ermee aan de slag kunnen.

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 2.1 De Vlaamse overheid werkt aan een gedragen visie op kinderrechteneducatie en -informatie en zorgt voor de implementatie ervan.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, Welzijn, Gezin, Onderwijs, Armoede, Cultuur, Sport, Media en internationaal Vlaanderen

⁷ KINDERRECHTENFORUM 6 | 2009, Beeldvorming over kinderen en jongeren

Mogelijke betrokken actoren: KEKI

Acties :

- In samenhang met de SD2 in het VJP (Alle kinderen en jongeren hebben toegang tot goede jeugdinformatie die hun keuzemogelijkheden en –processen versterkt), wordt een gedegen visie op kinderrechteneducatie ontwikkeld en wordt de mogelijkheid van één portaalsite onderzocht. De behoeften van kinderen en jongeren zelf staan hierbij centraal.
- In functie van de implementatie hiervan en de uitwisseling van expertise en ervaring, wordt hierover een colloquium georganiseerd voor het middenveld.

OD 2.2 Er worden blijvend inspanningen gedaan opdat alle bepalingen van het IVRK bekend, begrepen en toegepast zouden zijn door volwassenen en kinderen. De informatie over de protocollen wordt geïntegreerd in het ruimere kader van de kinderrechteneducatie.

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, Welzijn, Onderwijs, Armoede, Cultuur, Sport

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- Binnen de bestaande communicatiekanalen (nieuwsbrieven, interne en externe websites...) zal meer en periodiek aandacht besteed worden aan kinderrechten. Het beleidsdomein WVG brengt de door haar gebruikte communicatiekanalen in kaart en gaat na op welke wijze hierin periodiek aandacht kan worden besteed aan kinderrechten (2011). Intersectoraal zullen de krachten zoveel mogelijk gebundeld worden, zodat één communicatieactie meerdere doelgroepen en sectoren bereikt. Binnen het beleidsdomein WVG vindt een eerste gezamenlijke communicatieactie plaats net voor zondag 20 november 2011.
- De coördinerende administratie zal haar website www.sociaalcultureel.be actiever gebruiken voor de sensibilisering omtrent het IVRK. Ze zal telkens i.s.m. de NCRK een overzicht maken van de activiteiten rond 20 november, de internationale dag voor de rechten van het kind. Ze actualiseert jaarlijks de inleiding op het jeugd- en kinderrechtenbeleid voor de aanspreekpunten kinderrechten.
- De aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid van het beleidsdomein WVG stellen samen met de betrokken actoren bij www.rechtspositie.be een communicatieplanning op voor het beleidsplan 2012-2013 (2012).

OD 2.3 De Vlaamse overheid zal zorg dragen voor de bekendmaking van de slotbeschouwingen van het Comité in de Vlaamse Gemeenschap

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren: NCRK

Acties:

- De coördinerende administratie zorgt voor een gebruiksvriendelijke versie van de slotbeschouwingen voor verschillende doelgroepen, gekoppeld aan de bekendmaking van het VAK

OD 2.4 De Vlaamse overheid ontwikkelt geëigende opleidingspakketten en stimuleert organisaties en instellingen om hetzelfde te doen

Initiatiefnemer: Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, Welzijn, Onderwijs, Armoede, Cultuur, Sport en internationaal Vlaanderen

Mogelijke betrokken actoren: KeKi, VLOR, begeleidingsdiensten onderwijskoepels, Expoo, Kinderrechtswinkels, Vormen

Acties:

- De bestaande kinderrechteneducatie wordt beter afgestemd en aangestuurd i.f.v. een praktijkgericht aanbod.
- De agentschappen Jongerenwelzijn en Kind en Gezin en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk organiseren systematisch vorming over het decreet Rechtspositie van de Minderjarige.
- Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en Kind en Gezin besteden aandacht aan het thema kinderrechten in de begeleiding van nieuwe medewerkers en ten behoeve van personeelsleden in het algemeen.
- Er wordt onderzocht hoe educatie rond kinderrechten sterker kan in opleidingen hoger onderwijs (minimaal opleidingspakket, basiscompetenties leerkrachten).
- In de opleidingen en vorming van professionals die met kinderen werken wordt doelbewust ingegaan op het verspreiden van informatie over kinderrechten (cf. kwaliteitslabel jeugdinformatie) en de begeleidingshouding van de volwassene in zijn direct contact met het kind of de jongere, de werkethiek en het beleid binnen de organisatie. Via het beleid inzake ontwikkelingseducatie ondersteunt het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking activiteiten die aandacht hebben voor de Noord-Zuidproblematiek in een breder mondiaal perspectief. Kinderrechten vormen daarbij een transversaal thema.
- In overleg met KeKi wordt onderzocht hoe het bereik van de georganiseerde kinderrechtenopleiding kan verbreed worden, rekening houdend met verschillende doelgroepen.
- Binnen het decreet Jeugd- en kinderrechtenbeleid kunnen Vlaamse kinderrechtenactoren gesubsidieerd worden voor kinderrechteneducatie

OD 2.5 De Vlaamse overheid bewaakt de kinderrechten in de beeldvorming in de media

Initiatiefnemer: Media en Coördinatie Kinderrechten

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, Welzijn, Onderwijs, Cultuur

Mogelijke betrokken actoren: Kinderrechtencoalitie, Vormen vzw

Acties:

- Vorming van media-actoren m.b.t. kinderrechten: er wordt onderzocht of informatie over negatieve beeldvorming en stereotypering een vast onderdeel kan zijn in de opleiding van leerkrachten, jeugdhulpverleners, politieagenten, journalisten, en of kinderrechten en mensenrechten in deze opleidingen geïntegreerd kunnen worden.
- Cf. Jongerenambassadeurs VJP OD 12.3: Jongerenambassadeurs kunnen het standpunt van kinderen en jongeren op een goede manier overbrengen bij journalisten en redacteurs en daardoor rolmodellen worden in de beeldvorming van en over jongeren.

3 Participatief werken

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen m.b.t. Respect voor de mening van het kind

- Participatieve initiatieven: CO 35 - 36
- Procedures: CO 38

In dit verband kan verwezen worden naar de relevante **doelstellingen voor de toekomst**, die op hun beurt al verwezen naar het lopende Nationaal Actieplan Kinderrechten (2005): i.v.m. adolescenten (DT 112), informatie en inventaris (DT 202), hoorrecht (DT 203), participatie op school (DT 204), kinderopvang (DT 205) en bijzondere jeugdzorg (DT 206).

Situering

Kinderen en jongeren onder 18 hebben geen stemrecht. Nochtans nemen zij volwaardig deel aan onze samenleving en worden heel wat beslissingen genomen die een grote impact hebben op hun leven. Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) legt dan ook grote nadruk op het belang van informele en formele kinderopparticipatie.

Diverse kinderrechtenactoren in Vlaanderen pleiten er voor om de stem van kinderen in het 'hier en nu' sterker te laten weerklinken. Het Kinderrechtenverdrag benadert kinderen immers van meet af aan als deelnemers aan de samenleving, als burgers en dus dragers van rechten. Net als volwassenen zijn ze mensen met rechten en dat vanaf het begin. Doorheen de geschiedenis is de kinderwereld steeds meer gepedagogiseerd. Wat kinderen wel of niet mogen, is afhankelijk van de pedagogische meerwaarde die men denkt te realiseren in de begeleiding van kinderen naar volwassenen. Het Vlaams Jeugd- en kinderrechtenbeleid gaat daarentegen uit van de kracht van kinderen en jongeren zelf. Toch mag dit geen doel op zich zijn. Participatief werken is ook het middel om te komen tot een beter en meer gedragen beleid op alle niveaus. Hoe kwetsbaarder de kinderen, hoe minder ze gehoord worden. Vandaar het belang van speciale aandacht en middelen om authentieke participatie ook voor die groepen mogelijk te maken, in formele en informele settings.

Een participatief proces is pas kwaliteitsvol als het vertrekt vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren, als er een diverse (naar leeftijd, geslacht, seksuele voorkeur, socio-economische, socio-culturele en etnisch-culturele achtergrond, psychische en fysieke beperking...) groep kinderen en jongeren aan deelnemen, én als men daadwerkelijk aan de slag gaat met de uitkomst van de participatie. Onze formele participatiestructuren moeten meer inzetten op tweerichtingsverkeer en sterker aansluiten bij de hedendaagse leefwereld van kinderen en jongeren.

Los hiervan moet werk gemaakt van een participatief klimaat waar respect voor de mening van het kind geldt. Deze doelstelling staat even sterk verwoord in het Vlaams jeugdbeleidsplan en voor de operationalisering kan dus verwezen worden naar het VJP. Vooral het uitwerken van tools voor informeel participatief werken moet benadrukt worden.

Maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in het bijzonder verdienen extra aandacht. Kwaliteitsvolle participatie geeft een stem aan alle groepen kinderen en jongeren, ook deze die zich minder assertief opstellen of moeilijker te bereiken zijn.

Het Comité geeft aan bezorgd te zijn omtrent het feit dat de kinderen in België vinden dat er zelden rekening wordt gehouden met hun mening over zaken die hen rechtstreeks aanbelangen. Getuigenissen in die zin zijn terug te vinden in "Dat denken wij ervan", deel 1, Vlaamse Jeugdraad en

Conseil de la Jeunesse, p. 14 en 15. Meer aandacht en middelen moeten besteed worden aan initiatieven die de uitbouw van een echte participatiecultuur ondersteunen in het dagelijkse leven. De middenveldorganisaties benadrukten tevens het belang van het werken aan welbevinden en in het kader daarvan het werken aan participatiestructuren.

Ook in het **Vlaams Jeugdbeleidsplan 2011-2014** wordt op heel wat plaatsen aandacht gevraagd voor participatie van kinderen en jongeren. In de eerste plaats in het proces voor de voorbereiding van het plan zelf, anderzijds in:

- SD 1 De Vlaamse overheid betreft actief en kwaliteitsvol kinderen en jongeren bij beleidsbeslissingen en stimuleert anderen om hetzelfde te doen.
- OD 3.2 De toekomst van kinderen en jongeren en hun visie daarop is een aandachtspunt voor onderzoek.
- OD 5.3 Via een participatietraject rond gezondheid verhogen we de aandacht voor participatie van kinderen en jongeren in het beslissingsproces rond gezondheidsbeleid.
- en verder in OD11.2 en OD12.1 en OD14.1/14.2/14.3 en OD16.3 en OD17.3 en SD19.

In het **Jaarverslag 2010 van het Kinderrechtencommissariaat** wordt op een aantal plaatsen aandacht gevraagd voor knelpunten m.b.t. het respect voor de mening van kinderen:

- Er is geen klachtenprocedure in de eerstelijnsvoorzieningen; de rechten van kinderen in de gezondheidszorg komen soms in conflict met bv. het beroepsgeheim tegenover ouderlijk gezag
- In de bijzondere jeugdzorg wordt gewezen op een gebrek aan motivering, inspraak, respect en overleg
- In de gezinssfeer zijn er problemen met het briefgeheim (cf. GSM, internet)
- Bij echtscheidingen willen kinderen en jongeren meer gehoord worden, en dat met hun mening rekening wordt gehouden
- In het onderwijs wordt gewezen op negatieve machtsposities van leerkrachten; vraagt men zich af wat precies de rechten zijn van leerlingen. Leerlingen hebben geen vorm van verdediging of rechtsbescherming als ze een sanctie krijgen die in strijd is met hun menselijke waardigheid, het proportionaliteitsbeginsel ...
- In de leerlingenbegeleiding vragen leerlingen zich af of het CLB hun privacy wel respecteert; controles op school raken soms aan het recht op privacy. Zijnbv. vingerscans geoorloofd?
- Het recht om mee te doen aan activiteiten: mag een vereniging kinderen uitsluiten?
- Gebrek aan inspraak in de jeugdsport ; m.b.t. sancties in de jeugdsport: jongeren klagen over gebrek aan inspraak en het feit dat ze onderworpen worden aan dezelfde disciplinerende als volwassenen;
- Controle en waarborgen van rechten van jongeren in detentie: graag sterke rechtswaarborgen voor jongeren in gemeenschapsinstellingen
- Stimuleer ook participatie van kinderen in armoede: laat hen aan het woord

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 3.1 De competenties van beleidsmedewerkers en verantwoordelijken zijn verhoogd in functie van een participatieve basishouding, duurzame participatieprojecten en de implementatie van de resultaten in beleidsprocessen (cf. VJP OD 1.3.)

Initiatiefnemer: Coördinatie

Betrokken beleidsdomeinen: allemaal

Mogelijke betrokken actoren: VJR, Karuur, VSK, VVSG, VVJ, Kind & Samenleving, Kenniscentrum Vlaamse Steden, Kruispunt Migratie-Integratie, PAJ, Vlaamse Vereniging voor Bestuur en Beleid, UNICEF België, Koning Boudewijnstichting

Acties:

- zie stappenplan Vlaams Jeugdbeleidsplan
- De Vlaamse overheid (Jeugd) richt een beleidsdomeinoverschrijdend platform op met het oog op het ontwikkelen van visie en inzicht rond participatief werken in verschillende sectoren en de uitwisseling van praktijkvoorbeelden waarbij (internationale) experts en beleidsmedewerkers kunnen uitgenodigd worden en vorming kan georganiseerd worden (cf. VJP OD1.1.: oprichting van een netwerk beleidsparticipatie van kinderen en jongeren)

OD 3.2 In administratieve procedures waarin beslissingen worden genomen t.a.v. individuele kinderen, worden de betrokken kinderen systematisch gehoord en wordt een passend belang gehecht aan hun mening

Initiatiefnemer: Coördinatie

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Onderwijs, Jeugd, Sporten Inburgering

Mogelijke betrokken actoren: VJR

Acties:

- De Vlaamse overheid (Jeugd) inventariseert de decretale en reglementaire bepalingen die het hoorrecht van kinderen in administratieve procedures waarborgen.
- In administratieve procedures waarin beslissingen genomen worden t.a.v. individuele kinderen, worden de betrokken kinderen systematisch gehoord; aan hun mening wordt passend belang gehecht.
- Het departement WVG gaat na of een intersectorale studiedag georganiseerd kan worden over het thema 'respect voor de mening van het kind' in het kader van haar jaarlijkse studiedag implementatie decreet rechtspositie (2012-2013).
- Zorginspectie en Onderwijsinspectie besteden aandacht aan het decreet Rechtspositie Minderjarige in de reguliere inspecties in de jeugdhulpsectoren.
- Naast het instrument van de gemeentelijke administratieve sanctie zal de Vlaamse overheid alternatieven aanreiken aan de gemeenten voor het bestrijden van overlast door jongeren. Hierbij wordt een beroep gedaan op de methodieken van het herstelgericht werken: bemiddeling, verbinding en verzoening, en de nadruk gelegd op dialoog met de betrokken jongeren.

OD 3.3 Voorzieningen en jeugd(hulp)organisaties worden gestimuleerd om kinderen en jongeren te betrekken bij beslissingen die hen aanbelangen = participatief werken

Initiatiefnemer: Coördinatie

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Onderwijs, Inburgering, Jeugd e.a.

Mogelijke betrokken actoren: VJR e.a.

Acties:

- De Vlaamse overheid onderzoekt op welke manier ze organisaties en voorzieningen kan stimuleren om jongeren meer te betrekken bij beslissingen die t.a.v. hen genomen worden in de organisatie (2011-2012)
- Bijzondere aandacht wordt besteed aan kinderen in armoede en andere kinderen in kwetsbare situaties (zie actieterrein 5)
- De Vlaamse overheid onderzoekt op welke manier goodpractices kunnen verspreid worden om de participatiecultuur binnen instellingen en organisaties te verhogen
- De Vlaamse Regering bereidt een decreet jeugd- en kinderrechtenbeleid voor dat onder meer zal toelaten organisaties te erkennen en te subsidiëren voor het begeleiden van participatieprocessen van de jeugd in het beleid van overheden of instellingen, met als doel de jeugd te betrekken bij het opstellen, uitvoeren en evalueren van het beleid van overheden of instellingen
- Omdat het welbevinden en geestelijke gezondheid ondermeer bepaald wordt door de mogelijkheid die iemand krijgt om te participeren zal de Commissie Gezondheidsbevordering werken aan de geestelijke gezondheid van zowel kinderen en jongeren als personeel in scholen
- Het participatiedecreet in het Vlaams onderwijs wordt geëvalueerd en als nodig bijgestuurd i.f.v. een grotere leerlingenparticipatie.
- De Vlaamse overheid zal stimulansen geven en de lokale besturen coachen om de participatiemogelijkheden voor kinderen en jongeren binnen het lokale beleid te vergroten (o.a. via het vernieuwde decreet lokaal jeugdbeleid).
- Er wordt een inventaris gemaakt van de leeftijdsgrenzen die worden gehanteerd bij de huidige formele participatie-instrumenten op verschillende beleidsniveaus.

4 Geweld en kindermishandeling

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen m.b.t.

- Lijfstraffen: CO 40
- Follow-up van de studie van de Verenigde Naties over geweld tegen kinderen: CO 41 – 43
- Misbruik en verwaarlozing: CO 48 – 49
- Schadelijke traditionele gebruiken: CO 63
- Pesten op school: CO 68 – 69
- Beleid betreffende het jeugdrecht: CO 83
- Verkoop, handel en ontvoering: CO 81;

en de slotbeschouwingen m.b.t. het facultatief protocol bij het verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie(OPSC):

- Nationaal Actieplan ter bestrijding van commerciële seksuele uitbuiting van kinderen: CO OPSC 14
- Maatregelen aangenomen om misdrijven gedekt door het Facultatief Protocol te voorkomen: CO OPSC 23
- Fenomeenonderzoek kinderprostitutie: CO OPSC 24
- Sekstoerisme: CO OPSC 26
- Bescherming van de rechten van kindslachtoffers: CO OPSC 36

Ook hier kan verwezen worden naar een aantal **doelstellingen voor de toekomst**: lijfstraffen en psychisch geweld (DT 312), kindermishandeling (DT 313 en 314), toewijzing gezinswoning (DT 315) en

bijstand aan slachtoffers (DT 683). Met betrekking tot het OPSC: coördinatie (DT 74), gegevensuitwisseling tussen verschillende overheden (DT 75), onderzoek kinderprostitutie (DT 149), sekstoerisme (DT 153), passende bijstand (DT 254).

Situering

Heel wat slotbeschouwingen hebben te maken met geweld t.a.v. kinderen. Het VN-Comité stelt bv. dat er in Vlaanderen duidelijk nog een probleem is m.b.t. misbruik van kinderen en pesten op school. Internationale vergelijkingen tonen aan dat Vlaanderen slecht scoort inzake geweld tegen kinderen en jongeren. Zo is onder meer een op tien kinderen het slachtoffer van kindermishandeling.

Uit de actualiteit blijkt dat er op dit vlak in Vlaanderen inderdaad een aantal knelpunten zijn: er is het kindermisbruik in de kerk, voorbeelden van kinderverwaarlozing, cyberpesten, kinderprostitutie van minderjarigen, maar ook institutioneel geweld, psychisch geweld en emotionele verwaarlozing...

In zijn **Jaarverslag 2010** wijst het Kinderrechtencommissariaat nog op negatieve machtsposities van leerkrachten; op modaliteiten van sancties: mag men iemand aan de schandpaal zetten? Persoonlijke spullen in beslag nemen? M.b.t. ordemaatregelen, schorsen en uitsluiten: is definitieve verwijdering het juiste antwoord op 'vermoeden van' ontoelaatbaar gedrag?

"Leerlingen hebben geen vorm van verdediging of rechtsbescherming als sanctie in strijd met hun menselijke waardigheid, proportionaliteitsbeginsel, recht op verdediging, op onderwijs..."

Met betrekking tot kindermisbruik kan verwezen worden naar de bijzondere Kamercommissie '**Seksueel Misbruik**' die begin 2011 haar conclusies neerlegde. De aanbevelingen van de commissie werden gescreend met aandacht voor de gemeenschapsbevoegdheden en doorvertaald naar de knelpunten in Vlaanderen.

Vermeldenswaard in dit verband zijn ook de opdrachten van de toekomstige Bureaus Jeugdzorg en de Vertrouwenscentra Kindermishandeling op vlak van het inschatten en omgaan met situaties van verontrusting.

Het moet duidelijk zijn dat geweld t.a.v. kinderen niet kan. Kinderen zijn bijzonder kwetsbaar, kunnen zich minder goed verdedigen, maar hebben het recht om onbezorgd en veilig op te groeien. De Vlaamse overheid zal een tweesporenbeleid ontwikkelen: enerzijds inzetten op preventie en anderzijds op adequaat optreden. Het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt bespreekbaar gemaakt en situaties van misbruik en geweld worden aangepakt. Wegens de maatschappelijke aandacht voor het thema seksueel grensoverschrijdend gedrag zal het een uitdaging zijn om voor jongeren, jongvolwassenen en volwassenen een klimaat te vrijwaren waarin zij zich ook op het vlak van seksueel en relationeel gedrag kunnen ontwikkelen en ontplooiën. Ook jongeren die zich schuldig maakten aan een 'als misdrijf omschreven feit' (MOF) hebben recht op respect en een passende opvang.

Punt is dat in heel wat beleidsdomeinen reeds zeer uitdrukkelijk aan deze doelstellingen wordt gewerkt.

Het **Protocol Kindermishandeling** werd op 30 maart 2010 ondertekend door de federale minister van Justitie en de Vlaamse minister van Welzijn en vormt het uitgangspunt voor de beleidsontwikkeling en de aanpak van kindermishandeling en kindermisbruik in Vlaanderen. Concreet impliceert het protocol de volgende engagementen:

- o het bevorderen en het organiseren van overleg tussen de actoren die actief zijn op het terrein en de actoren actief op een beleidsrelevant niveau;
- o blijvende aandacht voor sensibilisering en vorming rond de problematiek van kindermishandeling;
- o de oprichting van het Vlaams Forum Kindermishandeling (op 11 januari 2011);
- o het verstrekken van beleidsadvies over de opvolging van het Protocol Kindermishandeling.

Het verbod op lijfstraffen kent, wat betreft de Vlaamse bevoegdheden op het vlak van jeugdhulpverlening, zijn vertaling in het **Decreet Rechtspositie** in het “recht op een menswaardige behandeling” (Afdeling 11 van het decreet). Dit decreet geldt voor alle integrale jeugdhulpsectoren. In de parlementaire commissie bijzondere jeugdzorg wordt het institutioneel geweld t.a.v. jongeren in detentie besproken.

Ook in het ontwerp van (nieuw) decreet **kinderopvang** wordt duidelijk gemaakt dat de opvang uitgaat van een respectvolle houding naar elkaar toe. Het stelt dat geen enkel kind wordt onderworpen aan een onmenselijke, ontrendende behandeling of bestraffing.

In het **onderwijs** werden reeds heel wat maatregelen genomen m.b.t. sensibilisering, preventie en curatie voor pesten en antisociaal gedrag op school. Zie ook www.ond.vlaanderen.be/antisociaalgedrag. In de Beleidsnota Onderwijs verwijzen twee doelstellingen expliciet naar deze thematiek:

O.D. 1.7. De aanpak van spijbelen en antisociaal gedrag versterken

O.D. 1.8. Vanuit een preventief perspectief de psychische en fysieke gezondheid van leerlingen verhogen

In het **Vlaams Jeugdbeleidsplan 2011-2014** worden de maatregelen omschreven onder:

O.D. 6.2. Een actieplan om het pesten van kinderen en jongeren te verminderen wordt door de betrokken ministers opgesteld en onderschreven

Cf. OD 6.3 Via een op te richten Vlaams Forum kindermishandeling bespreken de verschillende partners betrokken bij de bestrijding van kindermishandeling cijfers, aanpak en knelpunten

Aansluitend bij de **VN - studie over geweld tegen kinderen**, kan ook verwezen worden naar de recente EU - agenda voor de rechten van het kind (februari 2011), waarin de Europese Commissie heel wat acties tegen alle vormen van geweld tegen kinderen heeft opgenomen. Deze aanbevelingen sluiten eveneens aan bij het rapport dat het European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) opstelde na een bezoek aan België naar aanleiding van een klacht over de situatie in een Medisch-Pedagogisch Instituut (MPI). Een gecoördineerd antwoord van de Belgische overheid met concrete engagementen werd overgemaakt in juli 2010. Deze engagementen worden in dit actieplan niet hernomen.

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 4.1 Door een gecoördineerde aanpak nemen institutioneel geweld, kindermishandeling, pesten en zelfdoding af

Initiatiefnemer: Welzijn en Onderwijs & Vorming

Betrokken beleidsdomeinen: Volksgezondheid, Jeugd e.a.

Mogelijke betrokken actoren: Steunpunt Jeugd, VIPJeugd, Sensoa, KJT, CGG's, CAW's, Vigez, Klasse, ICOBA e.a.

Acties:

- De opvolging van deze slotbeschouwing werd opgenomen in het Vlaams Jeugdbeleidsplan, meer concreet in de doelstellingen OD 6.1 (de situatie van jongeren in voorzieningen: gehandicaptenzorg, internaten, jeugdzorg...) , OD 6.2 (actieplan om het pesten van kinderen en jongeren te verminderen) , OD 6.3 (oprichting Vlaams Forum Kindermishandeling) en OD 6.4 (Jeugd en onderwijs-actoren werken mee aan het zelfdodingspreventiebeleid).

- In het licht van de bijzondere problematiek van intrafamiliale en extrafamiliale kindermishandeling zal de Vlaamse Regering werk maken van een coherent beleid en een uniforme aanpak van geweld op en misbruik van kinderen in België. De interministeriële conferentie van Justitie en Welzijn zal dan ook het logische forum zijn waarop die samenwerking stelselmatig zal worden geconcretiseerd. Op Vlaams niveau adviseert het Vlaams Forum Kindermishandeling naar beide ministers.
- Het Protocol kindermishandeling wordt verder uitgevoerd. Het Vlaams Forum Kindermishandeling ontwikkelt een brede sensibiliseringscampagne inzake geweld en misbruik.
- De ministers van Welzijn, Sport, Onderwijs en Jeugd werken aan een integrale visie en aanpak van seksueel misbruik en dit om in de eerste plaats kinderen te beschermen maar ook om de seksuele en relationele ontplooiing van kinderen en jongeren te garanderen.
- In deze integrale aanpak sluiten de ministers een engagementsverklaring af met hun sectoren en er wordt er een vormingsaanbod ontwikkeld voor jeugdwerkers, hulpverleners en trainers van allerhande sportverenigingen om hen te leren omgaan met mogelijke situaties van geweld en misbruik, en dit op het vlak van preventie, detectie, melding en opvolging. Ook voor de kinderen en jongeren zelf wordt vorming voorzien.
- De organisatie van een intersectorale studiedag rond dit thema wordt onderzocht.
- De kinderrechten van jongeren die een MOF gepleegd hebben of in een problematische opvoedingssituatie zitten en geplaatst worden, wordt gegarandeerd. Een aangepast parcours met oog op re-integratie in de samenleving wordt voorgesteld (zie ook VJP OD 6.1 leerrecht wordt gegarandeerd Er wordt onderzocht welke rol de jeugdsector hierin kan spelen.

OD 4.2 Er wordt verder gewerkt aan sensibiliserende, preventieve en curatieve maatregelen in de strijd tegen pesten en ander geweld op school

Initiatiefnemer: Onderwijs & Vorming

Betrokken beleidsdomeinen: Gezondheid, Coördinatie Kinderrechten

Mogelijke betrokken actoren: Jeugd en Vrede

Acties:

- Uitbreiding spijbelactieplan naar een plan voor alle vormen van antisociaal gedrag en met specifieke aandacht voor bepaalde doelgroepen (bv. Roma-kinderen) en regio's (bv. Brussel).
- Herstelgericht werken als thema voor prioritaire nascholing 2010-2011
- Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk onderzoek naar de noodzaak van een monitor voorgeweld in scholen
- Medewerking aan allerhande initiatieven van andere overheden bv. de FOD Justitie voor het aanstellen van aanspreekpunten bij de politie voor scholen.
- Onderzoek naar initiatieven die nog kunnen genomen worden bv. aan de slag gaan met KIVA (Finland), conclusies uit het pilootproject over ernstige pestgevallen met Limits
- Verdere sensibilisering via Klasse e.a.
- Werk maken van een positief en constructief schoolbeleid: boeiende activiteiten en een grotere betrokkenheid van leerlingen en leerkrachten.

OD 4.3 De aanbevelingen van de VN-studie over geweld tegen kinderen worden geïmplementeerd

Initiatiefnemer: Welzijn

Betrokken beleidsdomeinen: Buitenlands Beleid, Coördinatie Kinderrechten, Onderwijs & Vorming, Volksgezondheid, Jeugd e.a.

Mogelijke betrokken actoren: andere overheden in België, NCRK

Acties:

- De Vlaamse overheid (Welzijn) gaat na of het aanbod van vluchthuizen in Vlaanderen en in de Brusselse regio voor vrouwen en hun kinderen die slachtoffer zijn van geweld kan worden uitgebreid.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) voorziet voor het personeel van de gemeenschapsinstellingen een systematische opleiding in het verbaal omgaan met agressie en conflicten (Life Space Crisis Intervention) in de interactie met de jongeren.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) onderzoekt hoe bemiddeling en herstelgerichte methodieken kunnen gestimuleerd worden.
- Via het nieuwe decreet kinderopvang wordt aandacht besteed aan pedagogische ondersteuning in de kinderopvang, inclusief promotie geweldloos opvoeden.

OD 4.4 De Vlaamse overheid neemt zijn rol op ter bestrijding van schadelijke traditionele gebruiken

Initiatiefnemer: Volksgezondheid

Betrokken beleidsdomeinen: Armoede, Welzijn, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De Vlaamse overheid (Welzijn) gaat na of het kan participeren aan de sensibiliseringsactie van de (federale) minister voor Sociale Zaken en Volksgezondheid inzake genitaleverminking.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) gaat na of de Vertrouwenscentra Kindermishandeling kunnen functioneren als meldpunt inzake vermoedens van genitale verminking en hoe daarvoor samengewerkt kan worden met het International Centre for Reproductive Health (ICRH) van de Universiteit Gent.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) gaat na op welke wijze ze de informatie voor het omgaan met vermoedens van genitale verminking actief kan verspreiden.

OD 4.5 Met betrekking tot de bestrijding van commerciële seksuele uitbuiting van kinderen, dringt de Vlaamse overheid er bij de federale overheid op aan om beleidsmaatregelen van verschillende beleidsniveaus te coördineren.

Initiatiefnemer: Welzijn

Betrokken beleidsdomeinen: Coördinatie, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren: NCRK

Acties:

- Via de NCRK wordt onderzocht of een betere samenwerking mogelijk is tussen de federale overheid, Gemeenschappen en Gewesten met het oog op gegevensuitwisseling op alle bevoegdheidsniveaus.
- De Vlaamse overheid onderzoekt i.s.m. de andere Belgische overheden de vraag naar een fenomenologische studie over kinderprostitutie en onderzoek bij tieners zowel als slachtoffer als dader (zgn. loverboys)

OD 4.6 De Vlaamse overheid neemt het initiatief om de weigeringsgrond voor wapenuitvoer naar gebieden waar kindsoldaten worden ingezet, ook op Europees en internationaal vlak ingang te doen vinden, via de herziening van het Gemeenschappelijk Standpunt 2008/944/GBVB en via de onderhandelingen binnen de VN voor het Wapenhandelsverdrag (Arms Trade Treaty).

Initiatiefnemer: internationaal Vlaanderen

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd

Mogelijke betrokken actoren: FOD Buitenlandse Zaken, NCRK

Acties:

- De Vlaamse overheid (Internationaal Vlaanderen) onderzoekt de mogelijkheden om de geldende afspraken binnen de Europese Unie en op internationaal niveau betreffende wapenhandel te verstrengen, zodat gewaarborgd wordt dat uitgevoerde wapens niet gebruikt worden door kindsoldaten.

5 Kinderarmoede en Gelijke Kansen

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen IVRK m.b.t.

- Non-discriminatie: CO 32
- Kinderen met een handicap: CO 55
- Levensstandaard: CO 65
- Onderwijs, beroepsopleiding en begeleiding: CO 67
- Rust, vrijetijdsbesteding, recreatie en culturele activiteiten: CO 71
- Niet-begeleide kinderen: CO 75
- Kinderen uit asielzoekende gezinnen: CO 77

Zie ook de doelstellingen voor de toekomst: Verdrag Personen met een handicap (DT 456), daling armoede (DT 462), multidisciplinaire aanpak, follow-up nationaal actieplan inzake armoedebestrijding, toegang tot energie, kwaliteitsvolle gezondheidszorg, huisvesting (DT 463-468), risico van plaatsing (DT 309), kostenloosheid van onderwijs (DT 547, ondersteuning van ouders (DT 548), leerlingen met specifieke zorgvragen (549-550), vrijetijdsbesteding (DT 554), niet-begeleide minderjarigen en kinderen uit asielzoekende gezinnen (DT 73, 148, 657-684).

Situering

In heel wat slotbeschouwingen, in de hierboven vermelde en in andere, vraagt het VN-Comité voor de Rechten van het Kind extra aandacht aan België voor de kwetsbare groepen van kinderen, zoals daar zijn kinderen in armoede, kinderen met een handicap en kinderen van buitenlandse herkomst, niet-begeleide minderjarigen en kinderen uit asielzoekende gezinnen, maar ook kinderen in opvangcentra, kinderen onder psychiatrische begeleiding, thuisloze kinderen...

De problematiek van de kinderarmoede kwam wel heel pijnlijk aan bod bij de bespreking van de Belgische kinderrapporten te Genève toen de **voorzitter van het Comité** België terechtwees voor de problematiek van de kinderarmoede. Ze wees België er, terecht, op dat een rijk land als België zich niet kan tevreden stellen met een kinderarmoedecijfer van 16,9 % dat zich op het Europees gemiddelde bevindt. Dit aandachtspunt kwam naar voor uit de alternatieve rapporten. Verder was het ook een centraal thema op het colloquium 20 jaar IVRK van de Nationale Commissie.

Ook in het **Jaarverslag 2010 van het Kinderrechtencommissariaat** wordt een volledig hoofdstuk gewijd aan blijvende knelpunten: "Kinderen in armoede missen een aantal fundamentele basisrechten: hun protectie-, participatie- en provisierechten zijn niet gegarandeerd." Het armoedeprobleem heeft bij kinderen verschillende dimensies die onderling van elkaar afhankelijk zijn. Materiële armoede leidt tot ondervoeding of tot weinig stimulatie of emotionele steun, wat de gezondheidszorg en het onderwijs beïnvloedt, wat dan weer gevolgen heeft voor de cognitieve en lichamelijke ontwikkeling. De Kinderrechtencommissaris vraagt om de gezondheid en de toegang tot gezondheidszorg te versterken; om te investeren in behoorlijke huisvesting; om ongelijkheid te bestrijden in en door het onderwijs; om veiligheid en ontwikkelingskansen te versterken; om te

hervredelen i.f.v. een menswaardige levensstandaard voor iedereen; participatie te stimuleren; om het kinderarmoedebeleid ook op te volgen.

Vanuit het VAK willen we uitdrukkelijk aandacht vragen voor een verbetering van de levensstandaard van een ook in Vlaanderen veel te hoog percentage van kinderen in armoede. Kinderen en jongeren worden het zwaarst getroffen door armoede. Dat er ook in Vlaanderen een probleem is op dit gebied, bleek recent weer bikkellhard uit de **Vlaamse armoedemonitor** en de cijfers mbt kinderarmoede uitgebracht door de Studiedienst van de Vlaamse Regering. In 1997 werd 4 procent van de kinderen geboren in een gezin met een armoederisico. In 2009 is dat cijfer verdubbeld naar 8,3 procent. Dat betekent dat het streefcijfer van 3,8 procent geboorten in kansarme gezinnen, een van de doelstellingen van het Pact 2020, verder weg is dan ooit.

Uit alle wetenschappelijk onderzoek blijkt dat we heel sterk moeten **inzetten op de leeftijd van 0 tot 3 jaar** als we kinderarmoede efficiënt willen bestrijden”, zei Minister Ingrid Lieten. “Precies daar ontstaat achterstelling die later nog moeilijk recht te trekken is.”

Hoewel kinderrechten in België als een belangrijk perspectief gezien worden in de bestrijding van kinderarmoede, worden ze meestal slechts oppervlakkig vermeld, wat onder meer tot uiting komt in de recent opgemaakte stand van zaken ‘Kinderen in armoede: status quaestionis van het wetenschappelijk onderzoek in België.’ Kinderrechten worden zelden als expliciet toetsingskader gehanteerd bij de ontwikkeling en uitvoering van het armoedebeleid. Het Vlaams Jeugdbeleidsplan is daarop een mooie uitzondering. Het biedt expliciet aandacht aan kinderen en jongeren die niet volwaardig kunnen participeren aan de samenleving.

Via het VAK willen we aanvullend zijn in acties en het debat over kinderarmoede voeden vanuit het perspectief van de kinderrechten.

Zowel in het Regeerakkoord als het Vlaanderen in Actie Pact 2020 zijn kinderen in armoede een belangrijke focus. In uitvoering hiervan werd **het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 (VAPA)** gemaakt en goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

VAPA werkt met verschillende actiefiches zowel horizontaal (voor de ganse Vlaamse Overheid) als verticaal (domeinspecifiek). In dit kader zijn de actiefiches die betrekking hebben op de coördinatie van het armoedebeleid van belang. De instrumenten voor deze armoede coördinatie zijn de Vlaamse armoedebarmometer, de samenwerking met het maatschappelijk middenveld (betrekken van mensen in armoede: permanent armoedeoverleg), thuisloosheid, onderwijs (betaalbaarheid, toegankelijkheid, watervalsysteem, ongekwalificeerde uitstroom), vrije tijd (betaalbaarheid en toegankelijkheid, recht op spelen), gezin en gezondheid.

Uit het eerste **voortgangsrapport van het Vlaams Actieplan voor Armoedebestrijding (VAPA)** dat de Vlaamse Regering op 25 maart 2011 goedkeurde, bleek dat extra inspanningen voor armoedebestrijding noodzakelijk zijn. Om tot een versnelling en verdieping van het VAPA te komen, keurde de Vlaamse Regering op 29 april 2011 een prioriteitenlijst goed zodat het armoedebestrijdingsbeleid een grotere zichtbaarheid krijgt op het terrein. Rond elke prioriteit zal ze een VPAO (verticaal permanent armoedeoverleg) organiseren om de maximale betrokkenheid van mensen in armoede te garanderen. De Vlaamse Regering besliste ook om een specifiek actieprogramma op te maken ter bestrijding van kinderarmoede met een focus op 0 tot 3 jarigen, en dit op basis van de desbetreffende VAPA-fiches en de resultaten van de ViA-rondetafel Kinderarmoede van 24 maart 2011. In het kader van Vlaanderen in Actie werd eveneens beslist om gezamenlijk in te zetten op de strijd tegen kinderarmoede. Volgens het Pact 2020 moet de kinderarmoede tegen 2020 gehalveerd zijn en moet in 2020 elk gezin een inkomen hebben dat boven de armoederisicodrempel ligt. Vanuit het IVRK streven we naar de realisatie van de sociale grondrechten van **alle** kinderen.

Ook in het **Vlaams Jeugdbeleidsplan 2011-2014** trekt de Vlaamse Regering de kaart van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren:

- SD 7 Meer aanbod in de vrije tijd, onderwijs en welzijn is aangepast aan de noden van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.
- SD 8 Maatschappelijk kwetsbare kinderen jonger dan 6 jaar hebben meer ontwikkelingskansen
- SD 9 Steden zijn kindvriendelijker – ze bieden kinderen en jongeren meer ontwikkelingskansen,
- OD 20.1 Zowel de reguliere als de sociale woningmarkt is toegankelijker voor jongvolwassenen en minderjarigen,
- OD 20.2 In de sociale huisvesting en in de huurwetgeving worden oplossingen gezocht voor een aantal concrete problemen van gezinnen met kinderen.

Op verschillende beleidsniveaus werkt men aan Armoede: op EU-niveau wordt gewerkt aan een **Europese Aanbeveling kinderarmoede**. De werkzaamheden hierrond werden gestart in 2010, het Jaar van de Strijd tegen armoede, en kreeg vooral vorm onder Belgisch Voorzitterschap in de tweede helft van 2010, met een Europese conferentie kinderarmoede begin september. Er wordt momenteel gemikt op begin 2012 voor de Aanbeveling.

Kinderen van buitenlandse herkomst vormen ook een kwetsbare groep in België ; of ze nu niet-begeleid zijn of wel met hun ouders zijn, niet in het minst omdat de bevoegdheden in België op dit vlak zeer onduidelijk zijn. De dringendheid van de problematiek blijkt niet alleen uit de slotbeschouwingen maar ook ten overvloede uit de vele aanbevelingen in de alternatieve rapporten en de doelstellingen voor de toekomst die op dit vlak werden geformuleerd.

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 5.1 Vlaanderen streeft in het kader van het Pact 2020 (Vlaanderen in Actie) naar een halvering van de kinderarmoede en een verdubbeling van de ontwikkelingssamenwerking. Dit wordt onderbouwd vanuit het kinderrechtenperspectief.

Initiatiefnemer: Armoede en internationaal Vlaanderen

Betrokken beleidsdomeinen: Volksgezondheid, Gezin, Jeugd, Welzijn, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De rapportage over de aanpak van kinderarmoede op basis van het Pact 2020 (Vlaanderen in Actie) en het Vlaams Actieplan Armoede (VAPA) stroomt door naar de opvolging voor het VAK 2011-2014.
- In uitvoering van Vlaanderen in Actie streeft Vlaanderen een verdubbeling na van haar ontwikkelingssamenwerking tegen 2020. Deze informatie stroomt door naar de opvolging voor het VAK 2011-2014.
- Bij de eerstvolgende actualisatie van het VAPA zullen het kinderrechtenverdrag en de slotbeschouwingen als springplank gebruikt worden om de aanpak van kinderarmoede te versterken. Recht op onderwijs, gezondheidszorg, wonen is het recht van alle kinderen.
- In het kader van het VAPA wordt tenminste tweemaal per jaar vanuit jeugd een verticaal armoedeoverleg georganiseerd, waarbij de rechtstreekse dialoog van mensen in armoede met het beleid centraal staat.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) werkt de aanbevelingen van de rondetafel Kinderarmoede van Vlaanderen in Actie inzake 'toegankelijkheid van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen' verder uit.

- In antwoord op het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2009-2010 onderzoekt de Vlaamse overheid (Welzijn) de positie van kinderen in het kader van de schuldproblematiek (Diensten voor schuldbemiddeling)
- De Vlaamse overheid volgt de totstandkoming van de Europese Aanbeveling Kinderarmoede actief op (cf. EU-Trio- Verklaring, 2-3 september 2010)
- De Vlaamse overheid (internationaal Vlaanderen) brengt in beeld hoe de prioriteit kinderrechten in uitvoering van het decreet ontwikkelingssamenwerking vorm krijgt.

OD 5.2 De Vlaamse overheid focust op de vroegste ontwikkeling van kinderen

Initiatiefnemer: Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en Armoede

Betrokken beleidsdomeinen: Jeugd, Welzijn, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De Vlaamse overheid (Welzijn) bereidt de ontwikkeling van een decreet sociale bescherming voor, gericht op een toegankelijke en betaalbare zorg voor iedereen en met de nodige aandacht voor preventie. Eén van de vijf luiken van het decreet betreft de toekenning van een kindpremie aan ouders van kinderen vanaf 0 jaar. Met deze premies wil de Vlaamse overheid dat de medische en psychosociale ontwikkeling van zeer jonge kinderen wordt opgevolgd en dat kinderen, met bijzondere aandacht voor kinderen uit kwetsbare gezinnen, vanaf kleuterleeftijd naar school gaan.
- De Vlaamse overheid (Armoede) maakt een actieprogramma kinderarmoede met een focus op kinderen van 0 tot 3 jaar op tegen eind 2011, als onderdeel van de bijsturing van het VAPA.

OD 5.3 Organisaties en voorzieningen worden gestimuleerd om hun toegankelijkheid te screenen en waar nodig maatregelen te nemen om discriminaties weg te werken

Initiatiefnemer: Jeugd

Betrokken beleidsdomeinen: Coördinatie, Gelijke kansen, Armoede, Sport, Cultuur, Inburgering, Welzijn, Gezondheid en Gezin

Betrokken actoren: Kruispunt Migratie-Integratie

Acties:

- Het beleidsdomein WVG formuleert een beleidsdomeinbrede aanbeveling om voorzieningen te stimuleren om hun toegankelijkheid t.a.v. van kinderen in armoede, kinderen met een handicap en kinderen van buitenlandse herkomst te screenen en waar nodig maatregelen te nemen om drempels weg te werken.
- De opvolging van deze doelstelling wordt onder meer opgenomen in het kader van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding – meer concreet in de doelstellingen m.b.t. de sociale functie van kinderopvang, het competentiebeleid en de opvoedingsondersteunende rol van kinderopvang
- Het agentschap Kind en Gezin start ter voorbereiding van latere concrete acties in het kader van haar opdracht 'werken aan inclusie' een overleg op met het VAPH en het expertisecentrum SEN (2011-2012).
- De Vlaamse overheid werkt door middel van een decreet Kinderopvang (en uitvoeringsbesluit) aan de uitbreiding van de capaciteit, de versterking van het professionalisme en de toegankelijkheid van de kinderopvang voor kinderen met een handicap en dit met het oog op voldoende respect voor de bijzondere noden van deze kinderen (2012-2013).
- Er wordt gewaakt over de waarborg van 20% kwetsbare gezinnen in de kinderopvang.

OD 5.4 Er wordt blijvend aandacht besteed aan toegankelijkheid voor zwakkere groepen

Initiatiefnemer: Volksgezondheid en Jeugd

Betrokken beleidsdomeinen: Armoede, Welzijn, Onderwijs & Vorming

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- Het Vlaamse overheid (Volksgezondheid) gaat na in welke mate het communicatieaanbod voor de bekendmaking van gezondheidszorg en hulpverlening voldoende aangepast is aan de noden van maatschappelijk kwetsbare groepen zoals gezinnen in armoede, allochtonen en vluchtelingen (2012).
- De Vlaamse overheid (Volksgezondheid) besteedt blijvend aandacht aan het verhogen van de toegankelijkheid voor zwakkere groepen, meer bepaald in het kader van de uitvoering van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding bij de realisatie van doelstellingen 172 (participatie van mensen in armoede aan preventieonderzoeken), 173 (toegankelijkheid van preventie-initiatieven voor mensen in armoede) en 176 (versterken van wijkgezondheidscentra) (2012).
- De Vlaamse overheid besteedt in het kader van het Vlaams Jeugdbeleidsplan bijzondere aandacht aan de vrijetijdsbesteding voor kinderen in instellingen, kinderen met een handicap en kinderen uit achtergestelde gezinnen (OD 7.1, 7.2, OD9.3, SD 11 en SD 16 VJP).
- Gelijke Kansen Vlaanderen en Onderwijs onderzoeken de samenwerking tussen de onderwijsinspectie en het netwerk van meldpunten non-discriminatie, die bevoegd zijn voor klachten op basis van onder meer leeftijd.
- De Vlaamse overheid (Jeugd) besteedt blijvend aandacht aan het toegankelijk maken van het jeugdwerk voor kinderen en jongeren in armoede (VAPA). In eerste instantie wordt de proeftuin Armoede in het participatiedecreet geëvalueerd.

OD 5.5 Er worden verdere stappen gezet m.b.t. kostenbeheersing en studiefinanciering leerplichtonderwijs

Initiatiefnemer: Onderwijs & Vorming

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Armoede

Mogelijke betrokken actoren: welzijns- en jeugdorganisaties

Acties:

- In het stelsel van de studiefinanciering wordt tegen 2014 gezorgd voor een automatische toekenning en een bijkomende verhoging van de schooltoelagen.
- In 2012 wordt de nieuwe financiering van de werkingsmiddelen van het leerplichtonderwijs geëvalueerd.
- Ook de invoering van de maximumfactuur en de dubbele maximumfactuur worden geëvalueerd.
- Er wordt nagegaan hoe op onbetaalde facturen in scholen wordt gereageerd en hoe ouders en scholen daarmee omgaan.
- In 2011 organiseren de drie ouderkoepelverenigingen een bevraging over de maximumfactuur basisonderwijs en de kostenbeheersing secundair onderwijs.
- De samenwerking met de Koning Boudewijnstichting voor het sensibiliseren van secundaire scholen m.b.t. kostenbeheersing wordt gecontinueerd.
- Omkadering van het kleuteronderwijs wordt gelijkgeschakeld aan deze van het lager onderwijs.

OD 5.6 Er worden blijvend inspanningen gedaan om de toegankelijkheid van het onderwijs te vergroten en het aantal doorverwijzingen te laten dalen

Initiatiefnemer: Onderwijs & Vorming, Inburgering en Armoede

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Jeugd, Werk

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- Er wordt op toegezien dat er voor ieder kind een plaats is op een school
- Er is continuering van sensibilisatie van ouders over het belang van deelname van kleuters aan het onderwijs

- Omkadering van het kleuteronderwijs wordt gelijkgeschakeld aan deze van het lager onderwijs. De toekenning van speciale onderwijsleermiddelen en de toekenning van hulpmiddelen in het kader van individuele bijstand van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap worden op elkaar afgestemd.
- Er volgt een inventarisatie van de knelpunten van doventolken.
- Er wordt gewerkt aan protocollering van de diagnostiek van CLB's.
- Er wordt gewerkt aan een decreet leerlingenbegeleiding (incl. loopbaanbegeleiding). Er wordt ernaar gestreefd om de begeleiding en ondersteuning van leerlingen te versterken en de doelmatigheid voor leerlingenbegeleiding te vergroten.
- Er wordt gewerkt aan een persoonlijk leerlingendossier.
- De hervorming van het secundair onderwijs: schoolloopbaanbegeleiding en gefaseerde studiekeuze zijn de rode draden. Belangrijke uitdagingen voor het secundair onderwijs zijn het optrekken van de resultaten van de zwakst presterende leerlingen, het niet langer reproduceren van de sociale ongelijkheid, het terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom en het opkrikken van het welbevinden van de leerlingen. Zie ook Pact 2020
- De Vlaamse overheid (Onderwijs en Inburgering) werkt aan de verhoging van de ouderbetrokkenheid voor mensen met een migratieachtergrond.
- Er is aandacht voor het Vlaamse onderwijssysteem binnen de cursussen maatschappelijke oriëntatie van de onthaalbureaus (Inburgering).
- Betrokkenheid van scholen bij leefsituatie en leefomgeving van kansarme kinderen verhogen (VAPA)
- Leerkrachten, CLB en andere actoren informeren over armoede (VAPA)
- Inzetten op laagdrempelige en buurtgerichte opvoedings- en gezinsondersteuning aan huis van kwetsbare gezinnen met het oog op het verhogen en bestendigen van de kleuterparticipatie en ouderparticipatie (schoolopbouwwerk).
- Speciale aandacht voor de kwetsbare toestand van ROMA-kinderen door het inzetten van brugfiguren.

OD 5.7 Het onderwijssysteem wordt verder aangepast om gelijkheid van kansen te versterken en ongelijkheid in prestaties te verkleinen

Initiatiefnemer: Onderwijs & Vorming

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Jeugd

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- Voor einde van de legislatuur is er een ontwerp van decreet voor de hervorming van het secundair onderwijs: zie boven
- Tweedekansonderwijs en de werking van de examencommissie worden bijgestuurd.
- Hoger beroepsonderwijs wordt vorm gegeven.
- De participatie aan het hoger onderwijs wordt gestimuleerd, in het bijzonder van jongeren uit kansengroepen.
- Het taalbeleid en het leren van Nederlands in scholen wordt versterkt.
- De ontwikkelingsdoelen Nederlands voor de onthaalklas anderstalige nieuwkomers worden anders geformuleerd en er wordt een instrument ontwikkeld om het behalen van de ontwikkelingsdoelen in de onthaalklassen te meten en gerichte doorstroming naar regulier onderwijs mogelijk te maken.

OD 5.8 Er wordt verder gewerkt aan een coherente strategie om de oorzaken voor schooluitval aan te pakken

Initiatiefnemer: Onderwijs & Vorming

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Jeugd, Inburgering, Armoede

Mogelijke betrokken actoren:

Acties

- Er wordt vertrokken vanuit een nadruk op het welbevinden van het kind, de valorisatie van talenten en de participatie van kinderen en ouders.
- Op basis van de evaluatie van het spijbelactieplan 2006 werkt de Vlaamse overheid (Onderwijs) aan een nieuw en meer uitgebreid actieplan tegen de zomer van 2011:
 - Er is de uitbreiding van het spijbelactieplan naar een plan rond alle vormen van antisociaal gedrag (pesten, spijbelen, geweld op school, tucht...)
 - Er zijn een aantal specifieke doelgroepen bv. ROM- en ROMA-kinderen,....
 - Er is nood aan samenwerking met de Franse Gemeenschap om de leerplichtcontrole in Brussel sluitend te laten verlopen.
 - Er is aandacht voor herstelgericht werken
- De hervorming voor secundair onderwijs (zie boven)
- Een decreet leerlingenbegeleiding:(zie boven)
- De financiële drempels, zeker in het secundair onderwijs, worden verder aangepakt (VAPA)

OD 5.9 De Vlaamse overheid besteedt extra aandacht aan kinderen van buitenlandse herkomst

Initiatiefnemer: Inburgering

Betrokken beleidsdomeinen: Welzijn, Gelijke Kansen, Armoede, Coördinatie

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De Vlaamse overheid (Inburgering) zal de regelgeving op de onthaalbureaus wijzigen om hun taken te verduidelijken en om de doelgroep van minderjarigen uit te breiden tot kleuters vanaf 2,5 jaar m.h.o. toeleiding naar onderwijs.
- De Vlaamse overheid (Inburgering) lanceert een specifieke projectoproep, in het kader van het Europees Integratiefonds, om de toegankelijkheid van het vrije tijdsaanbod te verbeteren.
- De Vlaamse Overheid (Commissie Integratiebeleid) start met de opmaak van een geïntegreerd actieplan waarin het belang van het kind onder de aandacht wordt gebracht.
- De Vlaamse Overheid zorgt voor een degelijke sensibilisering rond de soms nefaste gevolgen van huwelijksmigratie op de situatie van kinderen

OD 5.10 De Vlaamse overheid draagt bij tot een structurele oplossing voor de knelpunten waarmee niet-begeleide buitenlandse minderjarigen te maken krijgen

Initiatiefnemer: Inburgering

Betrokken beleidsdomeinen: Wonen , Welzijn , Gelijke Kansen, Armoede, Coördinatie

Mogelijke betrokken actoren:

Acties

- De Vlaamse overheid onderzoekt welke oplossingen ze vanuit haar bevoegdheden kan aandragen om een gefaseerd opvangtraject mogelijk te maken voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen, ongeacht hun statuut. Dit gebeurt in overleg met de federale overheid.
- In antwoord op het JV KRC 2010 worden de verblijfsvoorwaarden voor minderjarigen die gelden op het niveau van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap herzien en zo mogelijk geschrapt, waardoor ze in ieder geval ook recht hebben op bijstand vanwege dit agentschap.
- De Vlaamse overheid (Inburgering) organiseert een aantal sectorale gesprekstafels rond niet-begeleide minderjarige vreemdelingen om de knelpunten waarmee deze jongeren naast het opvangprobleem geconfronteerd worden (o.a. onderwijs, vrije tijd, tewerkstelling,welzijn...)

te inventariseren en voorstellen te formuleren waarbij o.m. uitgeklaard wordt wie hierbij welke rol en opdracht heeft.

OD 5.11 De Vlaamse overheid onderzoekt de problematiek met betrekking tot de toegang van dienstverlening voor mensen zonder wettig verblijf

Initiatiefnemer: Welzijn

Betrokken beleidsdomeinen: Wonen, Armoede, Coördinatie Kinderrechten en Inburgering

Mogelijke betrokken actoren: VVSG, SAW

Acties:

- Er wordt in 2011 overleg opgestart om te komen tot een Vlaams standpunt omtrent de problematiek met betrekking tot de toegang van dienstverlening voor mensen zonder wettig verblijf

6 Gezondheid en welzijn

Slotbeschouwingen juni 2010

Zie slotbeschouwingen m.b.t.

- Gezinsleven: CO 45
- Kinderen die opgroeien buiten een gezinsomgeving: CO 47
- Adoptie: CO 51 – 53
- Gezondheid en gezondheidsdiensten: CO 57
- Geestelijke gezondheid en kinderen in de psychiatrie: CO 59
- Gezondheid van adolescenten: CO 61
- Recht op rust en vrijetijdsbesteding: CO 71

Doelstellingen voor de toekomst: onderzoek naar alternatieven plaatsing (DT 316), kloof vraag en aanbod hulpverlening (DT 318), tekort kinderopvangplaatsen (DT 461), preciaire gezinssituatie (DT 309), isoleringsmaatregelen kinderverpsychiatrie (DT 317), label kindvriendelijk ziekenhuis (DT 457 en 458), medicalisering (DT 460), forensische kinderverpsychiatrie (DT 679), preventie drugs (DT 682).

Situering

Zowel in de slotbeschouwingen van de VN, in de eigen doelstellingen voor de toekomst, als in het Jaarverslag 2009-2010 van het Kinderrechtencommissariaat worden een aantal knelpunten geduid m.b.t. gezondheid en algemeen welzijn van kinderen en jongeren, die niet noodzakelijk terug te voeren zijn tot een gelijkekansenverhaal. Dit alles institutioneel geweld noemen zou oneer doen aan de vele inspanningen die er terzake door de bevoegde beleidsdomeinen toch wel gebeuren.

De opmerkingen gaan dikwijls over de wachtlijsten: voor de kinderopvang, in de bijzondere jeugdzorg, in de opvang van asielzoekers, in de gezondheidszorg, en met name in de kinderverpsychiatrie/geestelijke gezondheidszorg. Er is een tekort aan gespecialiseerde jeugdhulp. In het jaarverslag 2010 van de kinderrechtencommissaris wordt een volledig hoofdstuk gewijd aan het recht op zorg en hulpverlening dat hierdoor in het gedrang komt.

In dit verband moet gewezen op het nieuwe decreet over de organisatie van de voorschoolse kinderopvang en het politieke engagement dat dit bevat om het aanbod op de lange termijn sluitend te maken met de behoefte.

Maar, in het licht van de kinderrechten moeten gezondheid en welzijn veel ruimer bekeken worden dan enkel vanuit een optiek van toegang tot gezondheidszorg en plaatsgebrek. Er is ook het recht op informatie, participatie, gezinsleven, school, non-discriminatie, kinderrechteneducatie, privacy, cultuur & vrije tijd enz.

Ook met betrekking tot de gezondheid van kinderen en jongeren zijn er in Vlaanderen nog een aantal opvallende knelpunten: uit de 7e Report Card van Unicef over het welzijn van kinderen en jongeren in 21 welgestelde landen (2007) stond België 16^e gerangschikt m.b.t. gezondheid en veiligheid (geboortecijfer, laag geboortegewicht, sterfte door ongeval), 19^e voor wat risicogedrag (roken, tienerzwangerschappen) betreft, en 16^e voor welbevinden van kinderen. Een aantal van deze cijfers zijn gelinkt aan het hoge cijfer kinderarmoede, andere zijn puur gezondheids- of welzijnsgerelateerd. De Vlaamse overheid is zich hier zeer van bewust. Er is het Vlaams actieplan van de minister van Volksgezondheid voor voeding en beweging dat vanuit onderwijs wordt ondersteund. Zie <http://www.zorg-en-gezondheid.be/Beleid/Gezondheidsdoelstellingen/Vlaams-actieplan-voeding-en-beweging-2009---2015>. Er wordt in de eerste plaats gefocust op de preventie van overgewicht. In het actieplan worden aparte (sub) gezondheidsdoelstellingen geformuleerd naar jongeren (12-14 jarigen / 15-18 jarigen). Anderzijds worden kinderen en adolescenten in het Vlaams Actieplan tabak, alcohol en drugs opgenomen als een doelgroep die bijzondere aandacht nodig heeft. In scholen heeft men de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor het aanleren van een gezonde levensstijl, en het DOS= drugbeleid op scholen i.s.m. VAD: een geïntegreerde visie gaande van educatie tot doorverwijzing en begeleiding. Er werd allerhande materiaal en projecten ontwikkeld diescholen kunnen ondersteunen in het werken aan hun drugbeleid (en gezondheidsbeleid in het algemeen): www.gezondopschool.be en www.gezondeschool.be. Met de Stichting Vlaamse Schoolsport wordt samengewerkt om het sport- en beweegbeleid in scholen te ondersteunen (zowel tijdens als na de lesuren).

In het **Vlaams Jeugdbeleidsplan** wordt hiervoor reeds aandacht gevraagd via de doelstellingen

- SD5 In de beleidskeuzes van de Vlaamse overheid wordt rekening gehouden met de effecten op de gezondheid van kinderen en jongeren, met een accent op preventie (OD 5.4: preventief zorg dragen voor de gezondheid)
- OD 6.1: de situatie van jongeren in voorzieningen (gehandicaptenzorg, internaten, jeugdzorg...) wordt verder in overeenstemming gebracht met de internationale verplichtingen
- OD 6.4: jeugd- en onderwijsactoren werken mee aan het zelfdodingspreventiebeleid.

Bijkomend wordt ook de OD 19.2 uit het VJP hier herhaald, nl. de informatie- en sensibiliseringscampagnes om de tolerantie ten aanzien van kinderen en jongeren in de publieke ruimte te verhogen. Kinderen en jongeren zijn immers een vanzelfsprekende actor in de publieke ruimte; in functie van hun welbevinden en gezondheid is het noodzakelijk dat ze autonome ruimte kunnen creëren, zowel fysiek als mentaal. Het is trouwens aangetoond dat buitenspelen gezond is.

En dan is er nog de doelstelling 10 uit het eerste VAK (2004) die stelde dat we “De planeet willen beschermen voor de kinderen”, met 10.1 Het onderzoeken van de effecten van milieuvervuiling op de gezondheid van pasgeborenen en adolescenten; 10.2 Maatregelen inzake energie, milieu en gezondheid treffen om de aarde voor de kinderen te vrijwaren. Doelstellingen die gelinkt waren aan het Wereldactieplan en niets aan actualiteit hebben ingeboet.

Doelstellingen Vlaanderen – operationalisering

OD 6.1: De Vlaamse overheid maakt werk van aangepaste sociale dienstverlening voor alle kinderen die er nood aan hebben. De psychiatrische begeleiding van jongeren die er nood aan hebben, wordt versterkt.

Initiatiefnemer: Welzijn, Volksgezondheid, Gezin

Betrokken beleidsdomeinen:

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- De Vlaamse overheid (Welzijn) voorziet in de uitbreiding van het mobiele aanbod met +/-150 plaatsen in 2011.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) realiseert een uitbreiding van het algemeen eerstelijnsjongerenonthaal met 10 VTE's.
- De gezinsondersteuning voor o.a. zieke kinderen en kinderen met een handicap wordt verruimd.
- De Vlaamse overheid (Welzijn) evalueert het Columbusproject om na gaan of hier eenmethodiek in schuilt die de instroom in de residentiële jeugdhulp kan vermijden en eventueelhet toepassingsgebiedverder kan uitbreiden (2011-2012)
- Voor prioritaire dossiers wordt er meer intersectoraal regionaal overleg georganiseerd.
- Proefprojecten multifunctionele centra worden opgestart om breuklijnen in trajecten van de jeugdhulp van jongeren te voorkomen.
- Er wordt gewerkt aan een differentiëring van het aanbod in de gemeenschapsinstellingen.
- m.b.t. lange doorlooptijden komt er een werkbelastingsonderzoek in het agentschap Jongerenwelzijn.
- In 2011 zal de Vlaamse overheid (Volksgezondheid) middelen vrijmaken om de kinder- en jongerenteams van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg te versterken. Deze centra bieden ambulante hulpverlening aan bij ernstige psychiatrische problemen.
- De Vlaamse overheid (Volksgezondheid) stimuleert de opstart van projecten rond het invoeren van een eerstelijns psychologische functie om de zorg voor psychische problemen voor alle leeftijdsdoelgroepen toegankelijker te maken en sneller en dichter bij de burger hulp te voorzien.
- De Vlaamse overheid ziet er vanuit haar bevoegdheden op toe dat medicalisering van kinderen en jongeren alleen nog maar als laatste redmiddel gebruikt worden (subsidiariteitsprincipe).

OD 6.2: In de nieuwe decreten binnenlandse adoptie en pleegzorg wordt vertrokken vanuit de kinderrechten.

Initiatiefnemer: Gezin

Acties:

- De Vlaamse Regering houdt bij de uitwerking van het nieuw ontwerpdecreet binnenlandse adoptie rekening met de slotbeschouwingen van het VN Comité voor de Rechten van het Kind.
- De Vlaamse Regering bereidt een besluit (van de Vlaamse Regering) voor inzake inzagerecht.
- De Vlaamse Regering bereidt tegen 2013 een (nieuw) decreet Pleegzorg voor met bijzondere aandacht voor de selectie van pleeggezinnen en een geschikte matching.

OD 6.3 De bestrijding van het gebruik van drugs door adolescenten wordt aangehouden

Initiatiefnemer: Volksgezondheid

Betrokken beleidsdomeinen: Onderwijs, Armoede, Jeugd, Welzijn

Mogelijke betrokken actoren: Vlaamse Jeugdraad, VLASTROV

Acties

- De impact van de acties t.a.v. kinderen en adolescenten in het Vlaams Actieplan tabak, alcohol en drugs wordt vergroot. De Vlaamse Jeugdraad is betrokken in de werkgroep tabak, alcohol en drugs.

OD 6.4 Er wordt verder ingezet op gezond bewegen en evenwichtiger eten bij kinderen en jongeren

Initiatiefnemer: Volksgezondheid

Betrokken beleidsdomeinen: Onderwijs, Armoede, Jeugd, Welzijn

Mogelijke betrokken actoren: vzw Open Stadion

Acties:

- De draaiboeken van Eetexpert voor de vroegdetectie en vroeginterventie van eet- en gewichtsproblemen (o.a. obesitas is hierin een gekende problematiek) voor huisartsen, diëtisten, CGG's en CLB's worden verder gepromoot en gebruikt.
- Via de campagne 'Gezondheid scoort' wordt een gezonde levensstijl gepromoot bij kwetsbare leerlingen uit de laatste graad van het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs. Profvoetballers zullen naar scholen gaan om jongeren te stimuleren om gezond te eten, voldoende te bewegen, en rookvrij te blijven of te stoppen met roken.

OD 6.5 Via informatie en sensibilisering wordt de tolerantie ten aanzien van spelen van kinderen en jongeren in de publieke ruimte verhoogd

Initiatiefnemer: Jeugd

Betrokken beleidsdomeinen: ruimtelijke Ordening, Cultuur, Sport, Gelijke Kansen, Armoede, Toerisme, Bestuurszaken (Integratie)

Mogelijke betrokken actoren:

Acties:

- I.s.m. VVJ zal de Vlaamse overheid (Jeugd) de lokale besturen sensibiliseren m.b.t. het recht op vrijetijdsbesteding van jongeren in de publieke ruimte (cf. VJP OD 19.2) en een positief rondhangbeleid.
- Zie ook 2.5 in verband met positieve beeldvorming van kinderen en jongeren in de publieke ruimte

VOORLOPIG ADVIES VAN DE VLAAMSE JEUGDRAAD

voorlopig advies
VLAAMS ACTIEPLAN KINDERRECHTEN
2011-2014

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten sluit aan bij het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014, en moet waarborgen dat de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt. De Vlaamse Jeugdraad ziet kinderrechten als één van de belangrijkste uitgangspunten voor het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Met dit voorlopig advies op het ontwerp van het plan wil de raad bijdragen tot de noodzakelijke beleidsaandacht voor kinderrechten.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
8 juli 2011	voorlopig ADVIES

VLAAMS ACTIEPLAN KINDERRECHTEN 2011-2014

Onder voorbehoud van goedkeuring door de Algemene Vergadering, adviseert de raad van bestuur van de Vlaamse Jeugdraad, om:

1. Het VAK aan te vullen met indicatoren aangaande de effecten op kinderen en jongeren, alsook een budgettair kader; p.50
2. De rapportage van het VAK en het Vlaams Jeugdbeleidsplan te koppelen zodat een geïntegreerd jeugd -en kinderrechtenbeleid alsnog gerealiseerd kan worden; p.50
3. De rapportages van het Vlaams jeugdbeleidsplan en het VAK eind 2012 uit te brengen om bijsturingen mogelijk te maken; p.50
4. Een actie toe te voegen aangaande de ondersteuning van de alternatieve rapportages over de Rechten van het Kind vanuit NGO's en kinderen en jongeren. p.51
5. het VAK aan te vullen met een doelstelling aangaande de wijze waarop het Vlaams Parlement op een domeinoverschrijdende wijze wordt betrokken bij de opvolging van het plan; p.51
5. Het VAK uit te breiden met een doelstelling aangaande de bewaking van kwaliteit en toepassing van de JoKER i.p.v. deze legislatuur aanpassingen aan het instrument door te voeren; p.51
6. Kinderrechteninformatie tot onderdeel te maken van een jeugdinformatiebeleid naar jonge mensen over alle thema's die hen bezighouden ; p.52
7. Het VAK uit te breiden met een doelstelling die de participatiemogelijkheden van leerlingen versterkt; p.52
8. Het VAK aan te vullen met een doelstelling die de participatiemogelijkheden van minderjarigen binnen het lokale beleid stimuleert; p.52
9. Het VAK uit te breiden met een doelstelling ter stimulering van duurzame netwerken tussen de jeugdhulp en relevante jeugdspecifieke domeinen waarmee de jeugdhulp raakvlakken kan hebben; p.53

10.	De acties rond onderwijsachterstelling uit te breiden met het zgn. 'schoolopbouwwerk'	p.53
11.	De acties rond drugsbestrijding uit te breiden met investeringen in vindplaatsgerichte jongerenwerkers.	p.53
12.	De doelstellingen aangaande armoede uit te werken met concrete acties op het vlak van gezinsinkomen; opvoedingsvragen; inhoud van de lerarenopleidingen en het vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren in armoede.	p.54
13.	Een regelgevend kader te ontwikkelen om te vermijden dat het geluid van kinderen niet als geluidsoverlast kan worden opgenomen.	p.54
14.	De Gerechtelijke Administratieve Sancties te evalueren als instrument voor het bestrijden van overlast door jongeren.	p.55
15.	Het VAK aan te vullen met een extra doelstelling aangaande jongerenwelzijn en justitie.	p.55

1. Situering

In de inleiding van de ontwerpversie van het Vlaams Actieplan Kinderrechten (VAK) wordt de doelstelling van het plan als volgt omschreven: *'Het Vlaams Actieplan Kinderrechten sluit aan bij het Vlaamse Jeugdbeleidsplan 2010-2014, en waarborgt dat de Vlaamse Regering haar verbintenissen op het vlak van kinderrechten nakomt. Het moet duidelijkheid brengen over wat deze Vlaamse Regering binnen de lopende regeerperiode zal realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het Comité van juni 2010, in het licht van het volgende rapportagemoment (juli 2017)(VAK,p9).'*

De Vlaamse Jeugdraad ziet Kinderrechten als één van de belangrijkste uitgangspunten voor het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Met dit advies wil de raad bijdragen tot de noodzakelijke beleidsaandacht voor kinderrechten. Kinderrechten zijn immers actueler dan ooit. Denk maar aan de welig tierende kinderarmoede, de wachtlijsten in de bijzondere jeugdzorg en het gebrek aan speelruimte. In dit voorlopig advies geeft de Vlaamse Jeugdraad aan welke zaken we **missen** in het doelstellingenkader van het VAK. Bovendien is de Vlaamse Jeugdraad van mening dat meerdere doelstellingen binnen dit plan **concreter** uitgewerkt moeten worden om de impact te verhogen. Gezien de late adviesvraag wordt dit advies als voorlopig advies uitgebracht door de Raad van Bestuur van de Vlaamse Jeugdraad, onder voorbehoud van goedkeuring door de Algemene Vergadering.

2. Advies

1. COÖRDINATIE EN INDICATOREN

Vul het plan aan met indicatoren aangaande de effecten op kinderen en jongeren, alsook een budgettair kader.

De Vlaamse Jeugdraad ondersteunt de keuze om per doelstelling initiatiefnemers, betrokken beleidsdomeinen en betrokken actoren te vermelden. Dit verhoogt de uitvoerbaarheid van het plan. Het grootste gemis aan het plan zijn echter de indicatoren. We lezen dat er wordt gewerkt aan een set van indicatoren. We adviseren om deze zodanig uit te werken zodat er een monitoring mogelijk is van de effecten van het plan op kinderen en jongeren. De vaststellingen of acties al dan niet werden uitgevoerd volstaan niet om een goede monitoring mogelijk te maken. Voor de slagkracht van het plan is het bovendien gewenst om de doelstellingen te onderbouwen met budgetten. Momenteel lezen we geen financiële implicaties noch engagementen op dit vlak.

Koppel de rapportage van het VAK en de rapportage van het Vlaams Jeugdbeleidsplan zodat een geïntegreerd jeugd- en kinderrechtenbeleid alsnog gerealiseerd kan worden bij de uitvoer van deze plannen.

Decretaal werd vastgelegd dat het jeugdbeleidsplan bijzondere aandacht moet besteden aan de rechten van het kind. We vinden het dan ook een gemiste kans dat het Vlaams Jeugdbeleidsplan en het VAK niet werden geïntegreerd in één Vlaams plan aangaande jeugd- en kinderrechtenbeleid. We adviseren om de rapportage van de plannen maximaal te integreren zodat de plannen maximaal gekoppeld worden bij de uitvoer.

De integratie van het jeugdbeleid en het kinderrechtenbeleid, zoals opgestart in 2008, blijft immers een uitdaging. De meerwaarde van het jeugd- en kinderrechtenbeleid zit in het integrale en categoriale karakter ervan: jeugd- en kinderrechtenbeleid doorkruist heel wat sectoren en beleidsdomeinen, en spreidt zich uit over verschillende overheidsniveaus. Het vertrekt hierbij vanuit het oogpunt, de belangen, de ervaringen en de leefwereld van de categorie “jonge mensen”, minderjarig en meerderjarig.

Breng de rapportages van het Vlaams jeugdbeleidsplan en het VAK eind 2012 uit om bijstellingen mogelijk te maken.

Binnen het Vlaams Jeugdbeleidsplan werd ervoor gekozen om de huidige jaarlijkse rapportages te vervangen door een tussentijdse rapportage over 2011-2012 in 2013. Het is ons onduidelijk op welke wijze dit zal gebeuren voor het VAK. Voor beide plannen is een tijdige rapportage onmisbaar om bijsturingen tijdig te kunnen opzetten.

Voeg een actie toe aangaande de ondersteuning van de alternatieve rapportages over de Rechten van het Kind vanuit NGO's en kinderen en jongeren.

De landen die het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind ratificeerden moeten aan het VN Comité voor de Rechten van het Kind om de vijf jaar verslag uitbrengen over de vooruitgang die zij boeken op het vlak van kinderrechten. Naast het officiële rapport dat elk land opstelt, kunnen niet-gouvernementele organisaties, alsook kinderen en jongeren zelf, een alternatief rapport aan het Comité bezorgen. Op basis van alle rapporten, kan het Comité beoordelen hoe de kinderrechten gerespecteerd worden en aanbevelingen voor de overheid formuleren. We adviseren om de ondersteuning van de alternatieve rapporten als actie op te nemen onder OD 1.7 aangaande de verbetering van het inzicht in kinderen, hun leefwereld en hun toekomstvisie (VAK, p.16).

Breid het plan uit met een doelstelling aangaande de wijze waarop het Vlaams Parlement op een domeinoverschrijdende wijze wordt betrokken bij de opvolging van het plan.

In het plan wordt geen aandacht besteed aan de wijze waarop het plan wordt behandeld door het Vlaams Parlement. In het verleden beperkte zich dit tot een jaarlijkse bespreking binnen de commissie cultuur, jeugd, sport en media. Als we het domeinoverschrijdende karakter van het plan alle eer willen aandoen, dan is een opvolging binnen meerdere commissies gewenst.

Vul het plan aan met een doelstelling aangaande de kwaliteitsbewaking van de JoKER i.p.v. deze legislatuur aanpassingen aan het instrument door te voeren.

De kind- en jongere-effectrapportage, of kortweg de JoKER, peilt naar de effecten van een wetgevend initiatief op kinderen en jongeren. Deze JoKER is een uitbreiding van de vroegere KER (kindeffectrapportage). Sinds 2008 werd deze JoKER geïntegreerd binnen de reguleringsimpactanalyse. We lezen dat de Vlaamse overheid zal evalueren of de JoKER kan afgestemd worden op de Sociale Impact Analyse en de toets duurzame ontwikkeling. Algemeen beschouwd durven we stellen dat het JoKER-concept nog niet de kans heeft gehad op een succesvolle implementatie door de vele veranderingen in het concept. We adviseren dan ook om deze legislatuur geen wijzigingen aan te brengen in het JoKER concept maar de focus te leggen op de bewaking van kwaliteit en toepassing van de huidige JoKER. Dit ook in relatie tot de kindnorm.

2. KINDERRECHTENEDUCATIE EN -INFORMATIE

Maak kinderrechteninformatie tot onderdeel van een jeugdinformatiebeleid naar jonge mensen over alle thema's die hen aanbelangen.

We ondersteunen de uitwerking van een transversale uitwerking van kinderrechteneducatie, alsook de aandacht voor informatie naar kinderen en jongeren over hun rechten. Het Kinderrechtenverdrag spreekt echter ook over informatie naar jongeren die bijdraagt tot het sociale, psychische en morele welzijn van kinderen en jongeren. Kinderen en jongeren willen immers niet alleen geïnformeerd worden over hun rechten maar over alle zaken die hun keuzemogelijkheden en -processen versterken. In het Vlaams Jeugdbeleidplan wordt deze brede invulling van jeugdinformatie opgenomen als strategische doelstelling (VJP, p.55). We adviseren om de uitvoer van het VAK op dit vlak specifiek te koppelen aan de uitvoer van het VJP zodat kinderrechteninformatie onderdeel is van een jeugdinformatiebeleid naar jonge mensen over alle thema's die hen aanbelangen.

3. PARTICIPATIEF WERKEN

Breid het VAK uit met een doelstelling die de participatiemogelijkheden van leerlingen versterkt.

Net als in het VJP ontbreken in het VAK acties aangaande leerlingenparticipatie. Onderwijs is nochtans één van de primaire leefomgevingen van jonge mensen. Het is dan ook noodzakelijk dat de Vlaamse overheid een cultuur van leerlingenparticipatie binnen het onderwijs stimuleert. Meer concreet verwachten we dat de participatierechten van leerlingen een expliciete plek hebben binnen de rechtspositie van leerlingen, alsook dat deze actief worden gecommuniceerd.

Breid het VAK uit met een doelstelling die de participatiemogelijkheden van minderjarigen binnen het lokale beleid stimuleert.

Minderjarigen worden vaker uitgesloten van participatie aan lokale beleidsbeslissingen dan volwassenen. Het huidige decreet lokaal jeugdbeleid biedt kapstokken om de participatie van minderjarigen bij het lokale beleid te stimuleren. We adviseren om een operationele doelstelling toe te voegen in het VAK aangaande het stimuleren van gemeenten rond lokale beleidsparticipatie van minderjarigen binnen het nieuwe kader van de planlastvermindering voor gemeenten. Formuleringen binnen het decreet op het lokaal jeugdbeleid en/of het gemeentedecreet kunnen dit stimuleren.

4. GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Voeg een extra doelstelling toe ter stimulering van duurzame netwerken tussen de jeugdhulp en relevante jeugdspecifieke domeinen waarmee de jeugdhulp raakvlakken kan hebben (het jeugdverenigingsleven, jeugdinformatie, ...).

Onder dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan eerder 'zware' bedreigingen voor het welzijn van kinderen en jongeren. Het welbevinden van jonge mensen gaat echter breder. In de omgevingsanalyse van de Afdeling Jeugd n.a.v. het Vlaams Jeugdbeleidplan (p.25) lezen we al dat er een aantal negatieve signalen te horen zijn op het vlak van het welbevinden (mentaal en fysiek) van kinderen en jongeren. De analyse stelt voor om in te zetten op het mentale welbevinden van kinderen en jongeren, met aandacht voor preventie, screening en hulpverlening. Dit sluit ook aan bij het regeerakkoord (p.69): *'Het sociale welzijn van jongeren maakt deel uit van een volwaardig categoriaal jeugdbeleid. Samenwerking tussen de jeugdsector en de welzijnssector draagt bij tot een toegenomen sociaal welzijn van jongeren.'* Uiteraard wordt dit thema grotendeels opgenomen binnen het beleidsdomein Welzijn, in het bijzonder binnen de integrale jeugdhulp(IJH). Integrale jeugdhulp beschikt echter ook over interessante hefboomen om een bijdrage te leveren aan de realisatie van een 'integrale jeugdzorg' naar jongeren, waarbij duurzame netwerken worden ontwikkeld tussen de jeugdhulp en relevante jeugdspecifieke domeinen waarmee de IJH raakvlakken kan hebben (het jeugdverenigingsleven, jeugdinformatie, ...). Dit werd echter nog niet vertaald naar een beleidskader op Vlaams niveau.

Breid de acties rond onderwijsachterstelling uit met het zgn. 'schoolopbouwwerk'

Onder OD 5.7 worden acties opgenomen om de gelijkheid van kansen in het onderwijs te versterken en ongelijkheid in prestaties te verkleinen. We missen hier echter de ondersteuning van het zgn. 'schoolopbouwwerk' dat werkt aan de verhoging van de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kind. De doelgroep van het SOW zijn ouders en kinderen of jongeren die geconfronteerd worden of dreigen te worden met onderwijsachterstand en -achterstelling. Concreet werkt het schoolopbouwwerk met oudergroepen en moedergroepen, brugfiguren, informatiemomenten, open-klasmomenten, e.a. waarbij de nadruk ligt op het optimaliseren van de communicatie tussen school en ouders.

Breid de acties rond drugsbestrijding uit met investeringen in vindplaatsgerichte jongerenwerkers.

Onder OD 6.3. wordt bijzondere aandacht besteed aan de bestrijding van het gebruik van drugs door adolescenten. In dat kader wijzen we op het belang van vindplaatsgerichte jongerenwerkers die jongeren sensibiliseren over druggebruik en de gevolgen ervan én hen sensibiliseren over de gevaren van hun carrière in de drugseconomie.

5. KINDERARMOEDE EN GELIJKE KANSEN

Breid de doelstellingen aangaande armoede uit met concrete acties op het vlak van gezinsinkomen; opvoedingsvragen; inhoud van de lerarenopleidingen en het vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren in armoede.

Gezien de alarmerende cijfers vormt armoede terecht een prioriteit binnen het VAK. Jammer genoeg zijn vele acties gericht op onderzoek en overleg. We adviseren om de doelstellingen uit te breiden met concrete acties die het verschil kunnen maken. We verwijzen hierbij naar de vier uitdagingen die centraal staan binnen de huidige armoedecampagne van Welzijnszorg¹, die tevens onderschreven worden door de Vlaamse Jeugdraad:

1. Een leefbaar inkomen dat rekening houdt met de grootte van elk gezin. Wij vragen dat de uitkeringen afhankelijk worden van de gezinssamenstelling zodat elk gezin minimaal een inkomen heeft dat beantwoordt aan de budgetstandaard.
2. Een laagdrempelige ontmoetingsplaats en aanspreekpunt voor opvoedingsvragen in elke gemeente. Elke gemeente moet in haar sociaal beleid een laagdrempelig aanspreekpunt voor opvoedingsvragen voorzien: laagdrempelig, goed bereikbaar en in een vertrouwde omgeving waar mensen uit kansengroepen elkaar kunnen ontmoeten.
3. Een lessenpakket over (kans)armoede in alle lerarenopleidingen. We vragen dat er in de lerarenopleidingen een module opgenomen wordt over (kans)armoede.
4. Een toegankelijk vrijetijdsaanbod voor kinderen en jongeren in armoede. Alle kinderen en jongeren moeten kunnen deelnemen aan een vrijetijdsaanbod waar ze zich in thuis voelen.

6. GEZONDHEID EN WELZIJN

Ontwikkel een regelgevend kader om te vermijden dat het geluid van kinderen niet als geluidsoverlast kan worden opgenomen.

Onder doelstelling 6.5. lezen we dat de Vlaamse overheid de tolerantie ten aanzien van spelen van kinderen en jongeren in de publieke ruimte wil verhogen. We juichen dit toe. De intolerantie ten

¹ Politiek eisenpakket armoede, Welzijnszorg 2011

aanzien van kinderen en jongeren neemt immers duidelijk toe. Spelende kinderen zijn lawaaimakers, rondhangende jongeren vormen overlast. Het is daarbij zoeken naar een duidelijke definitie van 'overlast'. Gemeente en politie vullen het begrip naar eigen believen in. Buitenspelen is nochtans eigen aan de kindertijd. We menen dat een normatief kader hier als actie kan opgenomen worden. Dit door in Vlaamse regelgeving te voorzien dat het geluid van kinderen niet als geluidsoverlast kan worden gezien.

Evalueer de Gerechtelijke Administratieve Sancties als instrument voor het bestrijden van overlast door jongeren.

In dit plan zien we ook aandacht voor het instrument van de Gerechtelijke Administratieve Sancties: onder 3.2. geeft men aan dat men, 'naast het instrument van de gemeentelijke administratieve sanctie' alternatieven zal aanreiken aan de gemeenten voor het bestrijden van overlast door jongeren. We adviseren om ook het instrument GAS zelf te evalueren gezien de vele signalen aangaande het gebrek aan rechtsgelijkheid, de onduidelijke procedure voor de bemiddeling, de toepassing van de leeftijdsgrens, ... Bovendien hopen we dat in de geboden alternatieven bijzondere aandacht wordt besteed aan de dialoog met jongeren.

Vul het plan aan met een extra doelstelling aangaande jongerenwelzijn en justitie.

Onder het hoofdstuk geweld (OD 4.1.) wordt kort verwezen naar de kinderrechten van jongeren die een MOF gepleegd hebben. Het is echter meer gepast om hiervoor een extra doelstelling 7 op te nemen rond 'jongerenwelzijn en justitie', met als doelstelling een aangepast beleid te realiseren ten aanzien van jongeren die een MOF gepleegd hebben. Dit op het vlak van vrije tijd, recht op informatie, recht op privacy, recht op onderwijs... Jeugdrechters mogen minderjarigen niet uit handen geven maar re-integratie in de samenleving moet centraal staan.²

² Advies 0822 aangaande jeugdrecht, Vlaamse Jeugdraad 2008

ADVIES VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

datum 08-07-2011
volgnr. 2010-2011/9

Advies

Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014

Advies aan de Vlaamse Volksvertegenwoordigers en de Vlaams coördinerend minister van Kinderrechten

Kinderrechtencommissariaat
Leuvenseweg 86
1000 Brussel
tel.: 02-552 98 00
fax: 02-552 98 01
kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechten.be

1 Situering

Bijna iedereen vindt kinderrechten belangrijk. En bijna iedereen denkt bij kinderrechten aan kindsoldaten, kinderarbeid en kinderen die omkomen van honger. De aandacht voor kinderrechten in het Zuiden is belangrijk. Maar kinderrechten hebben ook in ons land een heel belangrijke betekenis.

Een aantal voorbeelden:

- Eén op zes kinderen en jongeren leeft vandaag in België onder de armoedegrens. Dat is de vijfde slechtste score van Europa.
- Het voorbije jaar konden we bijna niet naast kindermishandeling kijken. Voorbeelden van misbruik van een machtsrelatie tegenover kinderen haalden bijna dagelijks de krant.
- Jaar na jaar nemen de cijfers van kinderen in een problematische opvoedingssituatie toe. De instroom in de bijzondere jeugdzorg wordt steeds groter.
- De problemen rond de opvang en begeleiding van kinderen in een asielcontext raken niet opgelost. Ze blijven immens.

Het beleid speelt een sleutelrol in het zoeken naar oplossingen voor kinderrechten-schendingen, en het weet dat. Jaarlijks rapporteert de Vlaamse overheid over haar gevoerde jeugd- en kinderrechtenbeleid. Anderhalf jaar na aanvang van een nieuwe legislatuur maakt ze een Vlaams Jeugdbeleidsplan (VJB) op dat aandacht besteedt aan kinderrechten. Ze rapporteert in principe om de vijf jaar over haar kinderrechtenbeleid aan het Comité voor de Rechten van het Kind (Comité) in Genève. En op vraag van het Comité stelt ze een Vlaams Actieplan Kinderrechten (VAK) op waarmee ze tegemoet komt aan de slotbeschouwingen van het Comité.

Op vrijdag 24 juni 2011 keurde de Vlaamse regering het VAK 2011-2014 principieel goed. Het is het tweede VAK. Het eerste dateert van april 2004 dat toen opgemaakt werd binnen de afspraken van 'A World fit for Children' en de slotbeschouwingen van het Comité bij de tweede rapportering van België aan het Comité. Samen met het Actieplan van de Franse Gemeenschap werd het VAK geïntegreerd in het Nationaal Actieplan Kinderrechten.

Kort voor de principiële goedkeuring van het VAK vroeg Pascal Smet, de Vlaams coördinerende minister van Kinderrechten, aan het Kinderrechtencommissariaat om advies bij het tweede VAK.

In het voorliggend advies sommen we per hoofdstuk de mogelijkheden bij de verschillende doelstellingen en acties in het VAK op. Tegelijk besteden we aandacht aan de gemiste kansen. We waarderen de bereidwilligheid en de inzet van de Vlaamse overheid om kinderrechten als kapstok voor haar gevoerde beleid te hanteren. Maar tezelfdertijd missen we soms slagkracht in haar kinderrechtenbeleid. De opgesomde doelstellingen mogen daadkrachtiger zijn. Wil Vlaamse overheid een significant verschil betekenen voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen, dan moeten haar acties concreter zijn.

2 Het VAK in theorie en praktijk

Het Comité voor de Rechten van het Kind somt in zijn slotbeschouwingen vier richtlijnen op voor een slagkrachtig actieplan:

- Het actieplan moet integraal deel uitmaken van de beleidsplanning, ze moet gestoeld zijn op de rechten van het kind en ze moet de regionale verschillen respecteren.
- Het actieplan bestaat uit concrete doelstellingen, targets, indicatoren en tijdschema's. Een follow-upmechanisme moet de bereikte vooruitgang opvolgen en mogelijke gebreken vaststellen.
- Het actieplan moet aan de implementatie van de rechten van het kind gepaste budgetten toewijzen.
- En het actieplan moet vorm geven aan de principes en de bepalingen van het Verdrag, de Facultatieve Protocolen en het Actieplan 'A World fit for Children' dat door een buitengewone zitting van de Algemene Vergadering in 2002 werd aangenomen en in 2007 opnieuw werd in beschouwing genomen.

Samengevat moet het VAK vorm geven aan de implementatie van het Kinderrechtenverdrag en alle andere relevante bepalingen. Het plan moet concreet en slagkrachtig zijn. Het plan vertelt hoeveel financiële middelen er worden vrijgemaakt en hoeveel extra aandacht de overheid besteedt aan kwetsbare groepen van kinderen, zoals kinderen in armoede, kinderen met een handicap, kinderen in een asielcontext, kinderen die van hun ouders gescheiden leven, kinderen van minderheden, zieke kinderen, ...

2.1. Leidt Vlaanderen aan over-planning...

In de praktijk lijkt Vlaanderen aan over-planning te lijden. Recent keurde het Vlaams Parlement het VJB goed. En nu, nog geen jaar later, ligt een tweede bijna gelijkwaardig beleidsplan klaar. Vanwaar die snelle opeenvolging? De oorzaak is tweërlei. Eén: de timing van het Comité is niet synchroon met de timing van de Vlaamse legislatuur. Hierdoor vallen beide plannen niet samen in één kinderrechten en jeugd beleidsplan. En twee: de coördinerend minister van Kinderrechten stuurde zelf aan op een snelle opeenvolging van beide plannen. Hij wenst immers dat de huidige regering – en niet alleen de volgende – zich nog uitdrukkelijk inzet voor kinderrechten.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft begrip voor deze overwegingen en waardeert uiteraard de bijzondere inspanningen die de voorbije maanden geleverd zijn om het VAK te realiseren, maar blijft het uitblijven van een geïntegreerd kinderrechten- en jeugdbeleidsplan jammer vinden. Het Kinderrechtencommissariaat is al lang voorstander van zo een plan. We hebben het altijd betreurd dat het VJB niet explicieter vorm geeft aan het Vlaamse kinderrechtenbeleid. In plaats van twee plannen, had de Vlaamse regering anderhalf jaar naar haar samenstelling voor één plan met twee ambities kunnen kiezen: een plan dat zowel beantwoordt aan de richtlijnen van het Comité en als aan de richtlijnen die we in het Decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid terugvinden.

Kinderrechten zijn voor ons de sporen waarop het jeugdbeleid rijdt. Het Kinderrechtenverdrag legt de fundamenteën en de richtlijnen voor een het jeugdbeleid vast. Kinderrechten zijn tenslotte mensenrechten. Ze zijn meer dan een plan of een

aandachtspunt van een minister of een regering. Het Kinderrechtenverdrag brengt bovendien verplichtingen met zich mee. Het heeft bijvoorbeeld geleid tot een wijziging van de grondwet of een wijziging van de regelgeving rond echtscheiding, spreekrecht van de minderjarigen in beslissingen die hem / haar rechtstreeks aangaan, ...

2.2. ... en dus aan energieverlies?

Helaas heeft de Vlaamse overheid voor twee plannen gekozen. Gevolg? Een zeer strakke timing die het proces van het VAK niet ten goede kwam. Kinderen en jongeren konden niet meer worden geraadpleegd. De administratie zette in alle snelheid een participatieproces voor het middenveld, de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid en kinderrechten actoren op waarbinnen te weinig tijd voor reflectie was. En in ijltempo moesten de administraties en de aanspreekpunten jeugd- en kinderrechtenbeleid het VAK samenstellen.

In het VAK zelf ontbreekt het gevraagde overzicht van financiële middelen. Ook komt het niet tegemoet aan alle inhoudelijke richtlijnen van het Comité. Het follow-mechanisme ontbreekt volledig. Het VAK schittert in bondigheid. Het zoomt enkel in op een selectie van kinderrechten. Kwetsbare groepen van kinderen krijgen daardoor te weinig aandacht.

Een slagkrachtig plan verlangt inderdaad geen honderden pagina's. Een bondig plan met strakke afgebakende doelstellingen, concrete acties, financiële middelen en aangeduide verantwoordelijken kan al wat in gang zetten. Helaas ontbreekt een overzicht aan financiële middelen en mogen heel wat acties concreter zijn.

We kijken uit naar de verdere tegemoetkoming aan de vraag van het Comité om de doelstellingen concreet te vertalen in targets/ acties, indicatoren, budgettaire middelen en tijdschema's en zal een follow-upmechanisme uitgewerkt worden (zie VAK 2011-2014, p. 10). We hopen dat het actuele gebrek aan slagkracht hierdoor wordt opgevangen.

3 Coördinatie en indicatoren

Hoe zorg je er voor dat het VAK een rol blijft spelen in het beleid? Hoe zorg je er voor dat het Kinderrechtenverdrag een expliciete richtingaanwijzer is bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid?

De Vlaamse overheid wil duidelijk werk maken van een kinderrechtenbeleid dat op complementaire kinderrechteninstrumenten kan rekenen. Ze voorziet in een veldtekening van de Vlaamse actoren kinderrechten. Ze ontwikkelt een gedegen set kinderrechtenindicatoren. Ze streeft een uitbreiding van de reflectiegroep kinderrechten- en jeugdbeleid na en ambieert een overzicht van de budgetlijnen. De Vlaamse overheid wenst haar samenwerking met de andere overheden en inspanningen op internationaal niveau op te schroeven. We bespreken ze hieronder.

3.1. Een veldtekening vanuit een duidelijk engagement voor kinderrechten

De Vlaamse overheid wenst het Vlaamse en Belgische kinderrechtenveld constructief te evalueren. Ze bepaalt acties voor de Nationale Commissie voor de Rechten

van het Kind (NCRK) en zal opdracht geven tot de opmaak van een veldtekening van de Vlaamse actoren kinderrechten.

De zevende doelstelling somt acties voor de NCRK op. Terecht wordt naar de NCRK gekeken als een organisatie waar de verschillende overheden en andere betrokkenen samen zitten rond kinderrechten en andere relevante verdragen. De NCRK verzorgt de coördinatie van dit overleg. De Vlaamse overheid wil de NCRK optimaliseren en voorziet daarvoor in een evaluatie. We hopen dat de evaluatie vanuit een duidelijk engagement voor de kinderrechten vertrekt en een versterking van de positie van minderjarigen in onze samenleving vooropstelt.

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de plannen voor een constructieve evaluatie. Wanneer de evaluatie van het Vlaamse en Belgische kinderrechtenbeleid tot een sterker positie van de minderjarigen in samenleving leidt, juichen we de landschapstekening zeker toe. Het uitgangspunt dat het VAK opsomt zit alvast goed: 'Vanuit de vaststelling dat in onze samenleving bepaalde spanningsvelden scherper worden - zoals de rechten van kinderen versus de rechten van volwassenen, kinderrechten als doel of als middel, tussen een defensieve of offensieve kijk op kinderen - zal ze het kinderrechtenbeleid constructief evalueren'.

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de focus op het Vlaamse en Belgische kinderrechtenbeleid. Een ruime focus is inderdaad noodzakelijk om de leemtes in de implementatie van het Kinderrechtenverdrag bloot te leggen.

3.2. Eindelijk een gedegen set van kinderrechtenindicatoren

De overheid ambieert een drietal sets van kinderrechtenindicatoren. De NCRK coördineert en ontsluit Vlaamse en Belgische indicatoren. Ze brengt ook de leemtes en tekortkomingen in kaart. De coördinerende administratie werkt een basisset van kernindicatoren-kinderrechten op Vlaams niveau uit. Dit tegen 2013. En de Vlaamse overheid zal door middel van indicatoren de discriminatie tussen groepen kinderen in kaart brengen.

Een gedegen set van kinderrechtenindicatoren biedt tal van mogelijkheden. Zeker beleidsmatig. Ze maken een gedegen monitoring en omgevingsanalyse mogelijk. Ze kunnen de impact van het beleid in kaart brengen.

We hopen dat de indicatoren oog zullen hebben voor de verschillende contexten waarin kinderen en jongeren opgroeien. En dat ze het kind als onderzoekseenheid vooropstellen. Bijvoorbeeld: niet alleen het aantal gezinnen dat in armoede leeft maar ook het aantal kinderen dat in armoede leeft.

De overheid mag gerust verder gaan dan de ontsluiting van de gewone administratieve statistieken. Waarom bijvoorbeeld niet op systematische wijze rapporteren over het aantal uitsluiting uit het onderwijs, het aantal jongeren dat voor timeout naar een gemeenschapsinstelling moet, het aantal Everberg jongeren in de jeugdgevangenis van Tongeren?

Daarnaast vragen we ook om een grotere openbaarheid van jaarverslagen. Tal van voorzieningen rapporteren in hun jaarverslagen over de leefsituatie van kinderen en jongeren. Waarom ook die informatie niet meer ontsluiten?

Voor de Vlaamse kernindicatoren-kinderrechten suggereerden we al eerder aan de coördinerende administratie een nauwere samenwerking met de verschillende Vlaamse inspectiediensten uit te bouwen. De recente publicaties van Zorginspectie over het Decreet rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp illu-

streren op een mooie wijze hoe de coördinerende administratie de kernindicatoren-kinderrechten kan uitwerken.

De aandacht voor de discriminatie tussen groepen kinderen vinden we een vanzelfsprekend gegeven. Tenslotte is het non-discriminatie beginsel één van de basisprincipes van het Verdrag. Wel hopen we dat de overheid niet alleen oog zal hebben voor de discriminatie tussen minderjarigen onderling. Waarom ook niet de uitsluiting van minderjarigen as such in kaart brengen?

3.3. Vlaams overlegplatform kinderrechten

De Vlaamse regering kiest wederom voor een open en democratisch beleid. Met haar aandacht voor een Vlaams overlegplatform kinderrechten trekt ze duidelijk opnieuw de kaart van dialoog en overleg. Tot nu toe was er de reflectiegroep kinderrechten. Decreetwijzigingen werden via de reflectiegroep vooraf met het veld overlegd. Beleidsplannen werden afgetoetst. En dit op vaste tijdstippen.

Het VAK voorziet in een uitbreiding van de reflectiegroep kinderrechten. Ze wenst dat ook de middenveld organisaties aan het overleg kunnen deelnemen.

Het Kinderrechtencommissariaat staat niet afkerig tegenover de uitbreiding maar is er - omwille van efficiëntie - geen grote voorstander van. Wordt de groep dan niet te groot? Verteenwoordigt de Kinderrechtencoalitie sowieso niet het middenveld?

Liever hadden we acties gelezen die de kwaliteit van de reflectiegroep kinderrechten opkrikken. De reflectiegroep heeft duidelijk nood aan inhoudelijke zuurstof. De reflectie moet te vaak inboeten voor instrumentele verplichtingen die beleidsplannen met zich meebrengen.

3.4. Het budgetoverzicht mag niet enkel een ambitie zijn

Het Comité is al een tijdje vragende partij naar een overzicht van budgetten. De vierde operationele doelstelling ambieert een antwoord op deze vraag. We steunen deze ambities. Wel hopen we dat ze ook tot resultaten leidt. De focus op een overzicht van budgetten waarin minderjarigen de directe doelgroep zijn lijkt ons alvast een goed begin.

3.5. Het gebrek aan duidelijke samenwerking tussen de verschillende overheden blijft bestaan

De vijfde doelstelling klinkt veelbelovend. Het leven van kinderen en jongeren die in Vlaanderen opgroeien wordt niet alleen bepaald door regionale maar ook door (inter)nationale regelgeving. Het beleid dat Vlaanderen uittekent voor zieke kinderen, kinderen in armoede, kinderen met zware psychische problemen, kinderen in een asielcontext, kinderen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, kinderen in een echtscheidingscontext of zelfs schoolgaande kinderen, ... valt ook onder (inter)nationale regelgeving. Wil Vlaanderen een kind(errechten)vriendelijke samenleving uitbouwen, dan moet ze bevoegdheidsoverschrijdend te werk gaan.

Spijtig genoeg concretiseren de acties onder de vijfde doelstelling de samenwerking tussen Vlaanderen en de andere overheden niet in die zin. De opgesomde acties beperken zich helaas tot activiteiten die in het kader van internationale rapportering moeten gebeuren.

Waarom de oplijsting van acties niet vervolledigen met samenwerkingsinitiatieven tussen de Vlaamse en de federale overheid? Welke stappen wenst Vlaanderen te ondernemen en welke verantwoordelijkheid wenst ze op te nemen om de rechten van minderjarigen in verschillende beleidsoverschrijdende contexten te respecteren? Zelfs een oplijsting van Vlaamse ambities zou al een meerwaarde zijn.

3.6. Law in the books

Het Kinderrechtenverdrag verlangt dat staten hun regelgeving in overeenstemming brengen met het Kinderrechtenverdrag. En dat kinderen en jongeren in hun dagelijks leven, en dus ook in de uitvoering van de regelgeving, respect voor hun rechten zouden moeten ervaren. Het Kinderrechtenverdrag pleit niet dus alleen voor een respectvolle 'law in the books' maar ook voor een respectvolle 'law in action'.

De derde operationele doelstelling omvat verschillende acties op beleidsniveau die de vertaling naar een 'law in action' moet aansturen.

- De beleidsbrieven van de Vlaamse Regering, managementovereenkomsten, beheersovereenkomsten en de toekomstige regeerbijdragen zullen aandacht besteden aan de implementatie van het Kinderrechtenverdrag, de slotbeschouwingen en de zes actieterreinen van het VAK.
- Er wordt een mandaat en profiel opgesteld voor de aanspreekpunten Jeugd- en Kinderrechtenbeleid.
- De Vlaamse regering wenst de JOKER te versterken en een kindertoets uit te bouwen.
- De coördinerende minister voor Kinderrechten maakt jaarlijks een overzicht over aan de Vlaamse Regering van de knelpunten die het Kinderrechtencommissariaat in zijn jaarverslag opsomt.

Het is positief dat de coördinerend minister kinderrechten zijn collega-ministers zal aanspreken om rekening te houden met de knelpunten die kinderen en jongeren aan het Kinderrechtencommissariaat melden.

Ook staan we volledig achter de ambitie om het kinderrechtenbeleid niet te beperken tot het voorliggend VAK. Maar dat ze ook andere beleidsinstrumenten zal aanwenden om aan het VAK, het Kinderrechtenverdrag en de slotbeschouwingen meer slagkracht te geven. Ze denkt aan een uitbreiding van de JOKER-verplichting. Niet alleen de ontwerpen van decreet zullen onder de verplichting vallen maar ook administratieve regelingen.

Via verschillende fora pleitten we reeds voor een betere omkadering van de aanspreekpunten. Aanspreekpunten zijn ons inziens ambtenaren die binnen hun departement of administratie over kinderrechten waken en deze ook stimuleren. Opdat ze dit expliciet en pro-actief zouden kunnen doen, is er nood aan een duidelijk mandaat, een betere ondersteuning en een meer rechtstreeks contact met de leidend ambtenaren.

De aandacht voor de uitbreiding van de JOKER-verplichting/kindertoets is een zeer goede zaak. Wel hopen we dat ze de aandacht voor de verfijning van de methodiek niet in de weg zal staan.

- De JOKER/kindertoets moet een ware effectinschatting worden, veeleer dan een standaardchecklist. Dit houdt in wezen een voorspelling of inschatting van de vermoedelijke effecten in, hetgeen de oefening niet makkelijk maakt. Maar dit is nu precies wel de mogelijke meerwaarde ervan.

- Ook pleiten we voor de heropricting en reactivering van de deskundige commissie. Bij deze commissie kon de Vlaamse regering advies inwinnen over haar JOKER-verplichting.

3.7. Laat het Kinderrechtenverdrag meer doorwegen in internationale samenwerkingen

De Vlaamse overheid wil aangaande kinderrechten in de samenwerking met andere landen en regio's expertise uitwisselen en goede praktijken delen. In vroegere beleidsplannen sprak de Vlaamse overheid over het stimuleren van de oprichting van kinderrechtencommissariaten in andere landen. Waarom niet de draad opnieuw oppikken en explicieter vermelden dat in de samenwerking ook het accent op kinderrechten zal liggen. Bijvoorbeeld door de ondersteuning bij de oprichting van kinderrechtencommissariaten.

4 Informatie en educatie

Kinderen en jongeren hebben recht op informatie, zonder meer. Ze moeten kunnen rekenen op kind- en jeugdvriendelijke informatie. Het Kinderrechtenverdrag spreekt in het bijzonder over informatie die bijdraagt tot het sociale, psychische en morele welzijn van kinderen en jongeren en informatie over hun rechten.

Ook kinderen en jongeren zelf pleiten voor een meer kind- en jeugdvriendelijk informatie- en communicatiebeleid. Ze hebben nood aan goede informatie, op maat en via verschillende kanalen.

4.1. Kinderrechteninformatie is meer dan informeren over het Kinderrechtenverdrag

Het recht op informatie moet vertaald worden naar de specificiteit van contexten waarin kinderen en jongeren zitten. De overheid moet oog hebben voor die contexten waar kinderen afhankelijk zijn van volwassenen om gepaste informatie te ontvangen. Er moet aandacht gaan naar de inhoud en de betekenis van kinderrechten binnen de eigen levensomstandigheden van kinderen. Bijvoorbeeld: Informeren de scholen op voldoende wijze over waarom leerlingen een tuchtmaatregel krijgen of worden uit gesloten? Wat zijn de argumenten van een jeugdrechter om een bepaalde maatregel op te leggen en kent de betrokken jongere ze? Hebben kinderen en jongeren voldoende weet over hun rechtspositie binnen de integrale jeugdhulp? De houding van professionals en de wijze waarop ze kinderen aanspreken maken duidelijk een verschil¹.

In theorie erkent het VAK het belang van het recht op informatie. Ook heeft het VAK oog voor de vertaling naar contexten waar kinderen van volwassenen afhankelijk zijn voor gepaste informatie. Ze wenst in te spelen op de vraag van kinderrechtenactoren naar vorming voor professionele groepen die werken voor en met kinderen. Het accent zou komen te liggen op een praktijkgerichte vorming voor iedereen die met kinderen te maken heeft: professionals en vrijwilligers in onderwijs, kinderopvang, bijzondere jeugdzorg, ziekenhuizen, bibliotheken..., maar ook in jeugdwerk, sport, cultuur, media...

¹ Zie bijvoorbeeld: Kilkelly U. en Donnelly M., 'Participation in Healthcare: the Views and Experiences of Children and Young People'. The International Journal of Children's Rights, Vol. 19, no 1, 2011, p. 107-125.

Helaas beantwoorden de opgesomde acties te weinig aan de vooropgestelde doelstelling. Het recht op informatie houdt niet alleen informatie over het Kinderrechtenverdrag in maar ook informatie over alle onderwerpen die kinderen en jongeren aanbelangen en dit vertaald naar de context waarin ze zich bevinden. De klemtoon ligt nu te sterk op diegene die de informatie moet aanleveren terwijl diegene die de informatie ontvangt centraal zou moeten staan.

4.2. Kinderrechteneducatie is meer dan kennisoverdracht

Het VAK wenst bij te dragen aan een gedragen visie op kinderrechteneducatie. Ze wil alle bepalingen van het Kinderrechtenverdrag bekend maken. Ook zijn slotbeschouwingen. De overheid wenst opleidingspakketten te ontwikkelen en vormen te organiseren.

Spijtig genoeg concentreren de concrete acties zich nogal op kennisoverdracht. Er komt bijvoorbeeld een portaalsite voor kinderrechteneducatie, de website van het sociaal cultureel werk zal alle activiteiten rond 20 november opsommen en binnen de vorming wordt een grote nadruk op kennisoverdracht gelegd.

Kinderrechteneducatie gaat in wezen om een houding van de volwassene in zijn direct contact met het kind of de jongere. Concrete acties die zo'n soort vorming ondersteunen zijn in het VAK te weinig aanwezig.

De opgesomde klachten van het Kinderrechtencommissariaat in het VAK maken nochtans duidelijk dat kinderrechteneducatie verder gaat dan kennisoverdracht. Kennisoverdracht over het Kinderrechtenverdrag is belangrijk. Artikel 42 van het Kinderrechtenverdrag roept trouwens de staten op 'om de beginselen en de bepalingen van het Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen'. Maar kinderrechteninformatie en -educatie zijn meer dan dat. Het houdt ook informatie in over hun rechten in een specifieke context en informatie die bijdraagt tot het sociale, psychische en morele welzijn van kinderen en jongeren. Het verlangt dat de principes van het Kinderrechtenverdrag geïntegreerd zijn in de werkeethiek, het beleid en de relaties die professionals met kinderen aangaan. Bij een geslaagde kinderrechteneducatie weten professionals wat de rechten en verantwoordelijkheden van kinderen en jongeren zijn en hoe ze ermee aan de slag kunnen gaan.

Vanuit dit laatste basisbeginsel hoopt het Kinderrechtencommissariaat dat de overheid een ruime focus op het recht op informatie en kinderrechteneducatie zal blijven behouden. Kinderrechten zijn geen geïsoleerd gegeven. Het bepaalt het dagelijkse leven van alle kinderen en jongeren die in Vlaanderen leven. Het geeft vorm aan de relatie tussen kinderen enerzijds en hun ouders, professionals, belangenbehartigers, en de overheid anderzijds. Kinderrechteneducatie mag niet stoppen bij de ontwikkeling van een 'nieuwe' portaalsite kinderrechteneducatie. We vrezen dat hierdoor de ruimere focus zal verloren gaan. We zien meer baat bij het versterken en uitbreiden van de reeds bestaande informatie en educatiesites.

Los van het bovenstaande wensen we nog mee te geven dat kinderrechten.be reeds bestaat. Het is de site van het Kinderrechtencommissariaat. Gegeven de belangrijke rol van deze site in het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat, is het gebruik ervan niet mogelijk.

5 Participatie

Participatief werken is in Vlaanderen niet overal een basisattitude. Participatie blijft nog te vaak een luxe of een projectonderwerp. Kinderen kunnen nog altijd niet genoeg participeren. Hier en daar zijn er formele initiatieven zoals de leerlingenraad of kindergemeenteraad, maar veel ruimte voor nieuwe methoden is er niet. Structureel is er niet genoeg ondersteuning van actoren die participatie initiatieven ontwikkelen, ondersteunen en begeleiden. Er is te weinig creatieve invulling van participatiemethodieken en er ligt te veel accent op de instrumentele functie van participeren: 'leren' overleggen, betere burger worden, afspraken beterenaleven.

Net als in het VJB ontbreekt in het VAK een uitgesproken aandacht voor leerlingenparticipatie. Het participatiedecreet is nog altijd niet volledig uitgevoerd. Er kwam geen expertisecentrum. De evaluatie van de uitvoering van het decreet blijft dus onvolledig.

Sinds de afschaffing van het forum leerlingenparticipatie verwachten we dat de Vlaamse regering nog meer inspanningen doet om de participatie van kinderen en jongeren binnen onderwijs te ondersteunen. Tenslotte speelt het leven van kinderen en jongeren zich vooral af binnen de muren van het onderwijs. Het stuurt hun dagelijks leven en hun toekomst. Het beslist hoe hun dag er uit ziet, wat ze wel en niet moeten doen. Het bepaalt hun welzijn. Het is noodzakelijk dat de overheid de participatiemogelijkheden van leerlingen blijft ondersteunen. Hopelijk krijgen de participatierechten van leerlingen een expliciete plek in de 'rechtspositie van leerlingen in het onderwijs'. Het Kinderrechtencommissariaat kijkt vanuit een driedeling naar de 'rechtspositie van leerlingen in het onderwijs'. De rechtspositie moet de positie van leerlingen in de school versterken. En dit t.a.v. alle professioneel betrokkenen. We pleiten voor de installatie van een eerstelijns klachtendienst. En we wensen dat niet alleen de positie van de individuele leerling maar ook de positie van de ganse groep leerlingen versterkt wordt.

5.1. Exit leeftijdsgrenzen bij formele participatie instrumenten?

We juichen het beleidsoverschrijdend 'participatie' platform van de Vlaamse overheid toe. Het zal de participatie van de 'minderjarige burgers' zeker ten goede komen. Good-practices kunnen uitgewisseld worden. Ook kan het de participatiekansen van minderjarigen bevorderen. Tot nu toe worden minderjarigen vaker dan volwassenen uitgesloten van participatie aan beleidsbeslissingen. Het platform kan bijvoorbeeld de leeftijdsgrenzen bij de formele participatie instrumenten aanpakken. Nu moet je eerst 16 jaar worden vooraleer je mag deelnemen aan een gemeentelijke volksraadplegingen?² Waarom? Kinderen en jongeren zijn toch even ervaren in hun omgang met hun omgeving als plus 16-jarigen?. Waarom wordt aan deze ervaringen minder belang gehecht?

² Artikel 209 van het Gemeentedecreet stelt dat deelnemers aan een gemeentelijke volksraadpleging de volle leeftijd van zestien jaar moeten bereikt hebben

5.2. Recht op inspraak? Het engagement zit goed, helaas blijft de concretisering achter

De tweede doelstelling beantwoordt aan de vele vragen en klachten die kinderen aan het Kinderrechtencommissariaat melden. Het VAK somt een aantal voorbeelden van klachten uit onze jaarverslagen op. De voorbeelden leggen keer op keer de vraag om erkenning van het perspectief van minderjarigen bloot. Doelstelling 3.2. is een van de meest ambitieuze doelstellingen van het VAK. Ook is het de meest noodzakelijke doelstelling. Slaagt het VAK in de realisatie van deze doelstelling dan is ze duidelijk een grote meerwaarde voor vele kinderen en jongeren.

Spijtig genoeg zijn de opgesomde acties niet zo hoopgevend. De opgesomde acties maken mogelijks de weg vrij voor een vrije meningsuiting. Maar vrije meningsuiting is geen synoniem van 'respect voor die mening'. Het is wenselijk om meer garanties tot respect voor het recht op inspraak van minderjarigen in de actielijst op te nemen. Waarom bijvoorbeeld kinderen en jongeren niet systematisch betrekken bij de inspectie van de Zorginspectie en Onderwijsinspectie.

5.3. Vlaanderen moet voor de alternatieve aanpak blijven gaan

De alternatieven die Vlaanderen wil aanreiken om overlast veroorzaakt door jongeren te vermijden is positief. Als alternatief voor de gemeentelijke administratieve sancties zou Vlaanderen bijvoorbeeld de herstelgerichte methodieken kunnen promoten. Zo'n methodiek spreekt niet alleen minderjarigen op hun verantwoordelijkheid aan maar biedt hen kansen om mee te zoeken naar oplossingen en herstel. Het stelt bemiddeling, verbinding en verzoening centraal.

Wanneer het over overlast door jongeren gaat dan is bemiddeling, verbinding of verzoening soms ver te zoeken. Onze samenleving lijkt steeds onverdraagzamer te worden ten aanzien van kinderen en jongeren. Spelende kinderen zijn lawaaimakers, rondhangende jongeren vormen overlast. Het gevolg is een enorme proliferatie van de term 'overlast' en een verwaarlozing van de sociale functie van een buurt of wijk. Niemand durft elkaar nog aan te spreken. De samenleving creëert liever instrumenten die de 'storende' jongere moeten aanpakken. *Very Irritating Police*, jeugdinspecteurs, *Zero Tolerance*, het zijn enkele van de verschillende initiatieven die de voorbije tijd de media haalden.

Waar zit de bemiddeling, verbinding of verzoening? Waar zit de aansturing op overleg en een open gesprek. Herstelgericht methodieken hebben respect voor de positie van alle betrokkenen. Het is oplossingsgericht en stuurt aan tot een open gesprek en overleg. Bemiddeling en verzoening staan principieel voorop.

6 Kindermishandeling en geweld

Klachten bij het Kinderrechtencommissariaat laten zien dat minderjarigen met geweld te maken krijgen, vooral in de familiale context. Daar komt bij dat minderjarigen te weinig hulpkanalen kennen. Vaak slagen ze er niet in naar de hulpverlening te stappen. Ze zijn te afhankelijk van volwassenen die het voor hen moeten opnemen en het geweld moeten aanklagen.

Verschillende vormen van geweld, vooral psychisch geweld en emotionele verwaarlozing, krijgen te weinig aandacht. Ook de gevolgen van die vormen van verwaarlozing voor het welzijn van kinderen worden te weinig erkend. Het Kinderrechtencommissariaat roept de beleidsverantwoordelijken op om minderjarigen en volwassenen te sensibiliseren.

Investeren in vroegtijdige detectie door professionals die dicht bij het kind staan (personeel van Kind & Gezin, leerkrachten, huisartsen) sluit daar sterk bij aan. Professionals herkennen dan sneller geweldsignalen en kunnen sneller optreden. Andere nodige maatregelen zijn preventie via opvoedingsondersteuning en extra vorming en hulpverlening voor jonge gezinnen (thuisbegeleiding, ouderbegeleiding). Eerder drong het Kinderrechtencommissariaat er op aan om in de aanpak van kindermishandeling bruggen te slaan tussen justitie en hulpverlening.

De eerste doelstelling en bijhorende acties in het VAK ambiëren 1) een betere coördinatie en samenwerking tussen justitie en welzijn en tussen welzijn, sport, onderwijs en jeugd, 2) een gerichte vorming voor professionelen die met kinderen en jongeren werken en 3) grotere aandacht voor de re-integratie van jongeren in detentie.

6.1. Het belang van het kind moet de samenwerking tussen justitie en welzijn sturen

De gerichte samenwerking tussen justitie en welzijn is duidelijk een pluspunt. Ombudsmeldingen bij het kinderrechtencommissariaat tonen bijvoorbeeld aan dat dossiers waarin er sprake is van mogelijke kindermishandeling in een scheidingscontext niet evident zijn om te behandelen. Als rechtbank of hulpverlening te snel concluderen dat het argument kindermishandeling alleen maar een middel is in de strijd, dan bestaat het gevaar dat echte slachtoffers in de kou blijven staan. Maar ook in het omgekeerde geval wordt de kinderen onrecht aangedaan: als één ouder het verhaal en de illusie blijft voeden dat de andere ouder de kinderen mishandelt. Ook in dat geval zijn kinderen het slachtoffer.

6.2. Ook minderjarigen hebben baat bij vormingen tegen geweld

Net als in het VJB heeft de overheid ook in het VAK oog voor het institutionele geweld dat jongeren in detentie door hun detentie en vrijheidsberoving ervaren.

Jongeren in detentie ervaren detentieschade. Om deze schade te beperken schuiven internationale richtlijnen volgende basisprincipes naar voor:

- Detentie kan enkel als uiterste maatregel en zo kort mogelijk.
- Opvoeding, re-integratie en normalisatie moeten centraal staan.
- De minderjarigen moeten menselijk en eerbiedwaardig behandeld worden.
- De jongeren moeten tegen discriminatie beschermd worden en het belang van het kind is altijd de eerste overweging.

De focus van de overheid op de re-integratie van geplaatste jongeren juichen we toe. Zeker wanneer die focus de bovenstaande principes respecteert.

Ook de aandacht voor vorming, herstelgerichte methodieken en een agressiebeleid als actie tegen geweld in instellingen waarderen we. Het geeft aan de betrokken minderjarigen en hun begeleiders de kans om fricties in een open en constructieve sfeer aan te pakken. Het geeft de kans aan alle betrokkenen om stil te staan bij de wijze waarop minderjarigen gesanctioneerd worden.

Wel vragen we om de vormingen niet alleen te beperken tot de betrokken volwassenen of professionals en explicieter ook kinderen en jongeren als doelgroep voor de vormingen naar voor te schuiven. Ook kinderen en jongeren, die nog steeds het vaakst slachtoffer zijn van geweld, kunnen baat hebben bij zo'n vorming.

6.3. Een degelijk pestbeleid is een gedragen pestbeleid

Vanuit ombudsklachten stellen we vast dat scholen niet adequaat genoeg reageren op pestgedrag tussen leerlingen onderling en tussen leerlingen en leerkrachten. De betrokkenen blijven te vaak in de kou staan. Het probleem wordt herleid tot een individueel probleem van weerloosheid van het kind in kwestie. Kinderen en jongeren melden ons dat ze vooral nood hebben aan een luisterend oor en een dienst die ze verder op weg helpt. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat elke school waakzaam is voor de pestproblematiek en een degelijk pestbeleid uitwerkt. Ook de ontwikkeling van methodieken die het sterk toegenomen cyberpesten moeten tegengaan, mag niet ontbreken.

Met een zestal acties wenst de overheid pestgedrag op school, en het geweld dat er mee samen gaat, vermijden. In de oplijsting van de concrete acties missen we acties die bijdragen tot een degelijk uitgewerkt constructief en positief schoolbeleid. Geweld of pestgedrag op school is niet alleen een zaak van de betrokken leerlingen of leerkrachten maar ook een zaak van de school. Een degelijk pestbeleid valt immers samen met het werken aan een positief schoolklimaat en -beleid. Recent toonden ouders in Klasse aan dat boeiende activiteiten en een grote betrokkenheid van leerlingen en leerkrachten een verschil maken. Ze suggereren om vooral plezierige en zinvolle activiteiten te organiseren. Pestgedrag heeft immers het meest kans wanneer leerlingen zich beginnen te vervelen.

6.4. Waarom niet meer inzetten tegen geweld in het gezin?

Opvallend in de acties over geweld is de afwezigheid van acties die zich tot het gezin richten.

Nochtans is dit de context waar kindermishandeling en -misbruik het vaakst voor komt. Mensenrechtencommissaris, Thomas Hammarberg, maande eerder de Belgische overheid aan om conform de beslissing van het Europees Comité inzake Sociale Rechten een wet aan te nemen die geweld op kinderen verbiedt. Uiteraard zal een wettelijk verbod op geweld tegen kinderen niet alles oplossen. Daarom is het ook belangrijk om geweldloos opvoeden te promoten. Ook de verdere uitbouw van opvoedingsondersteuning speelt hierin een centrale rol. Belangrijk is daarbij een benadering uit te werken die ouders in de eerste plaats ondersteunt en niet sanctioneert.

De plannen om het aantal vluchthuizen uit te breiden is een goede zaak. Maar bestaat er ook een optie om de vlucht- en wegluopmogelijkheden van minderjarigen explicieter in kaart te brengen? Child Focus meldt dat de helft van de verdwijningdossiers bij Child Focus om 'weglopers' gaat. Vaak keren de kinderen op eigen initiatief naar huis terug of worden ze teruggevonden. Ze blijven zelden langer dan een week vermist. Maar waar zitten de kinderen die niet uit eigen initiatief terugkeren? Het Kinderrechtencommissariaat vraagt zich af of de 'weglopers' meer beleidsaandacht kunnen krijgen. Zou het niet zinvol om de redenen van weglopen en de veilige wegluop- of vluchtlocaties voor kinderen grondig in kaart te brengen?

De aandacht voor de bestrijding van schadelijke traditionele gebruiken en commerciële seksuele uitbuiting van kinderen blijven zeer noodzakelijk. Hoewel het beleid ter bestrijding van deze vormen van mishandeling grotendeels een federale

bevoegdheid is, is het noodzakelijk dat Vlaanderen ook hierin zijn verantwoordelijkheid opneemt.

7 Armoede

Eén op zes kinderen en jongeren leeft vandaag in België onder de armoedegrens. Is het de schuld van hun ouders? Arme ouders die niet kunnen omgaan met geld? Onderzoek laat een andere realiteit zien. Armoede moeten we veeleer maatschappelijk en structureel verklaren. Armoede is meer dan materiële tekorten. Het tast de universele en fundamentele basisrechten van kinderen aan. Wil de overheid armoede bij kinderen bestrijden dan moet ze uit gaan van fundamentele basisrechten als: het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en gezondheidszorg, het recht op bijstand in huisvesting, het recht op basisonderwijs, het recht op een veilige kindertijd, het recht om deel te nemen aan het gemeenschapsleven en het recht op een passende levensstandaard.

7.1. Vlaanderen heeft oog voor basisrechten. Maar waar is de boter bij de vis?

Het VAK besteedt behoorlijk wat aandacht aan armoedebestrijding. Gezien de omvang van het hoofdstuk, lijkt het er op dat de overheid de armoedebestrijding bij kinderen als haar topprioriteit ziet. Voor het Kinderrechtencommissariaat komt deze aandacht niets te laat. Elke jaar neemt het aantal kinderen in armoede toe. Maar ondanks het grote aantal doelstellingen en acties missen de meeste acties een concrete daadkracht en slagkracht. Behoorlijk wat acties blijven te vaak bij 'onderzoeken', 'evalueren', 'bevragen', 'aandacht besteden' of 'nagaan' steken. Vanuit een kinderrechtenperspectief is het ook moeilijk om een doelstelling als 'de halvering van de kinderarmoede' te verdedigen. Recht op onderwijs, gezondheidszorg, wonen,... is een recht van alle kinderen. In plaats van naar een halvering van kinderarmoede te streven, is het bijgevolg veel sterker om naar de realisatie van de sociale grondrechten van alle kinderen te streven.

Sommige doelstellingen en acties in het VAK houden de gevraagde verbreding van basisvoorzieningen in.

- Kinderopvang wordt uitgebreid. Er wordt gewaakt over de waarborg van 20% kwetsbare gezinnen in de kinderopvang. De overheid zal voorzieningen stimuleren om hun toegankelijkheid ten aanzien van uitgesloten groepen te verhogen. Het decreet sociale bescherming wenst een toegankelijke en betaalbare zorg aan iedereen te garanderen. Ouders zullen kind- en schoolpremies ontvangen om hun ontwikkeling van hun kind veilig te stellen.

- Vier doelstellingen richten zich uitdrukkelijk tot de school. Terecht. Tenslotte integreert en segregert het onderwijs tezelfdertijd. Voor kinderen in armoede brengt de school naast extra kosten ook extra zorgen mee. Ze voelen zich uitgesloten, bekeken en onbegrepen.

- Deel vijf van het VAK besteedt ook aandacht aan kinderen en jongeren in een asielcontext. De onthaalbureaus zullen zich explicieter tot minderjarigen richten. Ook zal er meer aandacht gaan naar het vrije tijdsaanbod en naar de doorstroming van de onthaalklas naar het reguliere onderwijs voor kinderen in een asielcontext. Het is een meerwaarde dat de overheid overleg opstart over de toegang tot de dienstverlening voor mensen zonder wettig verblijf. De acties voor de niet-

begeleide minderjarigen zijn een eerste stap in de goede richting. Maar mogen wat ons betreft veel verder gaan. We hopen dat de geplande onderzoeken naar de noden en mogelijkheden voor kinderen in een asielcontext niet bij onderzoeksresultaten zullen blijven, maar effectief tot een groter menswaardig bestaan zullen leiden. We vragen om een snelle aanpak van het opvangtekort voor niet-begeleide minderjarigen. Noodgedwongen moeten tal van niet-begeleide minderjarigen op straat leven. Dit omdat alle opvangplaatsen vol zitten of omdat ze na hun officiële erkenning hun opvangplaatsen moeten verlaten.

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de inspanningen van de overheid om de armoede bij kinderen te bestrijden. Wel missen we wat boter bij de vis. Wat zijn de budgetten die tegenover de armoedebestrijding bij kinderen staan? Nergens in het VAK is de nood aan een overzicht van de budgetlijnen zo groot. Het gaat om de verwezenlijking van basisrechten die een uitbreiding van basisvoorzieningen impliceert. Ook moeten de acties concreter en slagkrachtiger worden.

7.2. Armoedebestrijding moet inzetten op de verwezenlijking van basisrechten

Een uitgesproken en geconcretiseerde ambitie om deze realisatie op de politieke agenda te zetten ontbreekt. Ook al valt armoede bestrijding voor een groot deel onder de federale bevoegdheid, Vlaanderen mag haar eigen competenties en mogelijkheden in de armoedebestrijding niet onderschatten.

- Zo kan Vlaanderen de **gezondheid** versterken en de toegang tot de gezondheidszorg verhogen door een geïntegreerd beleid uit te bouwen, gezonde voeding op school bevorderen, jonge tienermoeders extra ondersteunen of wijkgezondheidscentra versterken.

- Vlaanderen kan meer investeren in behoorlijke **huisvesting**. Ze kan de huursubsidies en het aantal sociale woningen uitbreiden. Bij een noodlevering kan ze de hoeveelheid energie aanpassen aan de gezinsgrootte. Kwetsbare jongvolwassenen kan ze extra ondersteunen bij het zoeken naar een plek op de huurmarkt.

- Daarnaast kan ze ook de ongelijkheid in en door het **onderwijs** kordater aanpakken door bijvoorbeeld de instapleeftijd van 5 jaar verplicht te maken op voorwaarde dat er gelijke kansen komen. Ze kan zorgen voor kleinere klassen, scholen extra werkmiddelen geven of leerlingen die het financieel moeilijk hebben extra ondersteunen in het bekostigen van schoolvervoer, schooluitrusting, handboeken, computer en verplichte buitenschoolse activiteiten. Studiebegeleiding en ondersteuning zou een afdwingbaar recht moeten zijn. Dit geldt des te meer voor kinderen in een asielcontext. De uitgewerkte regelgeving geeft blijk van een beleid dat inspanningen doet om het recht op onderwijs voor deze kinderen te garanderen. De uitvoering van de regelgeving daarentegen laat een ander beeld zien. Kinderen in een asielcontext zijn het grootste slachtoffer van het capaciteitstekort. Komen ze Vlaanderen aan, dan moeten de medewerkers van het opvang netwerk, het ont-haalbureau of het LOP verschillende scholen opbellen. Meestal vangen ze bod. Kloppen gezinnen uit zichzelf aan bij een school, dan zijn hun kansen op onderwijs nog minimaler.

- Om de veiligheid van de ontwikkelingskansen van kinderen in armoede veilig te stellen moet Vlaanderen meer oog hebben voor **de ruimere context** waarin kinderen in armoede opgroeien. De bijzondere jeugdzorg gaat nogal snel over naar plaatsingen via gerechtelijke jeugdbijstand. Problemen van bestaanszekerheid worden al te vaak verward met problematische opvoedingssituatie. Wordt het geen tijd om nadrukkelijker van uit de ruimere leefsituatie en de financiële ondersteuning voor kinderen naar de veelheid van problemen bij kinderen en jongeren

in een armoedesituatie te kijken? Het lijkt ons wenselijk een selectieve kinderbij-slag voor gezinnen met armoederisico in te bouwen. Basisvoorzieningen zoals kin-deropvang schieten nog altijd te kort. Voor het Kinderrechtencommissariaat moet kinderopvang een basisvoorziening zijn, zoals het basisonderwijs. Ze moet be-schikbaar, betaalbaar, bereikbaar, bruikbaar en begrijpbaar is. Verschillende doel-groepen moeten er terecht kunnen. Financiële en andere drempels moeten verme-den worden.

De Vlaamse overheid moet zich uitdrukkelijker engageren voor het jeugdwerk en dit niet alleen op korte termijn. Projecten die zich richten tot kinderen in jongeren in armoede lopen momenteel van 1 tot 3 jaar. De deelname aan sport, cultuur en andere vrijetijdsactiviteiten kan via een algemeen niet-stigmatiserend kortingssys-teem toegankelijker worden.

Tot slot is het belangrijk erop te wijzen dat steeds meer gezinnen kampen met schulden en te maken krijgen met **schuldbemiddeling**. We stellen vast dat in het wettelijk kader rond schuldbemiddeling kinderen zo goed als onzichtbaar zijn. Nergens verplicht de Wet de schuldbemiddelaar om uitdrukkelijk rekening te houden met de situatie van de kinderen in het gezin. Terwijl kinderen toch elke dag de concrete gevolgen van de beslissingen rond schuldbemiddeling dragen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aandacht te hebben voor de kinderen in gezinnen met schuldbemiddeling. Het is belangrijk om in de procedures rond een collectieve schuldregeling concrete garanties te voorzien voor kinderen zodat hun recht op een menswaardig bestaan en ontwikkeling gerespecteerd wordt. Aan-dacht voor de positie van kinderen in een schuldsituatie hoort ook thuis in de ver-sterking van de kwaliteitsvolle dienstverlening van de diensten voor schuldbemiddeling. Dat is een Vlaamse bevoegdheid.

8 Gezondheid en welzijn

De doelstellingen van het VAK op het domein van gezondheid en welzijn bestrij-ken een veelheid aan sectoren en thema's. De daaraan gekoppelde acties zijn soms heel concreet (zie bv. doelstelling 6.4 over bewegen en gezonde voeding), soms heel vaag (zie bv. 6.3 over adoptie en pleegzorg).

Het VAK besteedt heel wat aandacht aan een aangepaste sociale dienstverlening voor alle kinderen. Deze aandacht is meer dan gerechtvaardigd. De concrete acties ogen op het eerste gezicht wat versnipperd. Het Kinderrechtencommissariaat pleit voor de versterking van de rechtstreeks toegankelijke hulp op de eerste lijn, zo dicht mogelijk bij het 'voorveld' (onderwijs, jeugdwerk, straathoekwerking, op-voedingswinkels, telefonische of onlinehulpverlening) met andere woorden: bui-ten de Bijzondere Jeugdzorg. Dan vang je de jongeren op binnen hun eigen struc-tuur en leefwereld. De overheid moet intersectoraal inzetten op die brede hulpver-lening. Ze moet die uitbouwen, bekend maken en erover communiceren. Het moet voor kinderen, jongeren en hun omgeving duidelijk zijn wie hun eerstelijns-aanspreekpunten zijn.

Er is binnen het VAK ook heel terecht aandacht voor het fenomeen van de medica-lisering van kinderen en jongeren. Het Kinderrechtencommissariaat ijvert ervoor om in de jeugdhulp de hulpvrager centraal te stellen. Aandacht voor het centraal stellen van de hulpvrager betekent dat de jongere moet kunnen rekenen op sterke-re rechtswaARBorgen zodat zijn recht op inspraak gegarandeerd wordt. Het bete-

kent ook dat we de efficiëntie van hulpverlening moeten herdefiniëren. Vandaag houdt efficiënte hulpverlening in dat de hulpverlening vooraf gedefinieerde doelen binnen een vooraf bepaalde tijd realiseert. De werkwijze waarbij men de jongere centraal plaatst, is onderhevig aan versnellingen en vertragingen van het proces. Dat veronderstelt dat er voldoende tijd beschikbaar is. Dit alles moet het mogelijk maken om een meer contextuele aanpak in de jeugdzorg te realiseren.

Doelstelling 6.4 zet in op een meer evenwichtige voeding bij kinderen en jongeren. De concrete acties focussen hierbij op kinderen en jongeren zelf, maar evenzeer op de betrokkenheid van actoren uit hun directe omgeving, zoals huisartsen en de CLB's. Deze actoren zijn uiteraard heel belangrijk, maar het risico bestaat wel dat we het probleem van ongezonde voeding bij kinderen en jongeren op deze manier te sterk gaan pedagogiseren. Evenwichtige voeding nastreven is niet alleen zaak van kinderen en jongeren zelf en van hun naaste omgeving. Ook de voedingsindustrie speelt hierin een voorname rol. Het is daarom minstens even belangrijk om ook deze actor te responsabiliseren. Een interessant instrument hiertoe is de recent door de Gezinsbond voorgestelde kindnorm. Deze kindnorm draagt heel wat potentieel in zich dat tot op vandaag onderbenut blijft.

Opmerkelijke afwezigen in het VAK zijn de kinderen en jongeren met een handicap. Het Kinderrechtenverdrag geeft kinderen met een handicap recht op bijzondere zorg, onderwijs en training om ze te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig leven te leiden (artikel 23 van het Kinderrechtenverdrag). Het Kinderrechtencommissariaat vraagt aandacht voor de lange wachtlijsten binnen de gehandicaptensector. Deze hypothekeren de rechten van kinderen en jongeren met een handicap. Tot op vandaag slaagt de overheid er niet in om een afdoend antwoord te geven op knelpuntdossiers. Er moet bijgevolg werk gemaakt worden van een transparant en rechtvaardig opnamebeleid binnen het hulpaanbod. Ook dienen de overheid en de betrokken overheidsdiensten een duidelijk antwoord te formuleren op de onduidelijke positie van minderjarigen met emotionele- en gedragsstoornissen die grenzen aan de drie sectoren: VAPH-werking, bijzondere jeugdzorg en psychiatrie.

REFLECTIES VAN HET KENNISCENTRUM KINDERRECHTEN

**Reflecties van het Kenniscentrum Kinderrechten vzw
m.b.t. het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014**

I. Inleiding

Op 24 juni 2011 hechtte de Vlaamse Regering haar principiële goedkeuring aan het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 (VAK). Gezien het belang van dit document vanuit een kinderrechtenperspectief, houdt het Kenniscentrum Kinderrechten eraan om een beleidsadvies op eigen initiatief uit te brengen.

Punctuele opmerkingen met betrekking tot concrete doelstellingen en acties werden in de loop van het ontwerpproces reeds meegegeven en ook effectief verwerkt. Het voorliggende advies beperkt zich tot een **metareflectie**, waarbij kort ingegaan wordt op drie fundamentele thema's. Na een reflectie over het ontwerpproces en de inbedding van het VAK, worden twee aspecten verder besproken: hoe een actieplan zich tot een kinderrechtenbeleid verhoudt, en de voordelen en valkuilen van indicatoren.

II. Het ontwerpproces en de inbedding van het VAK

Het **ontwerpproces** van het VAK werd gecoördineerd door een projectgroep,¹ en was participatief opgebouwd. Op verschillende momenten werd teruggekoppeld naar de reflectiegroep jeugd- en kinderrechtenbeleid; er werd ook een inspiratie- en dialoogdag georganiseerd voor een bredere doelgroep. Desalniettemin hebben strakke tijdsschema's soms een degelijke inbreng van de geconsulteerde actoren bemoeilijkt.

Een waardevolle oefening op de dialoogdag betrof de toelichting vanuit de verschillende beleidsdomeinen met betrekking tot de reeds bestaande beleidsplannen. Hieruit bleek echter ook dat er in het algemeen een groot gebrek aan doorstroming van deze informatie is, zowel tussen de beleidsdomeinen onderling als tussen het beleid en het middenveld. Beleidsmedewerkers en middenveld kunnen hun respectievelijke rol gericht en relevanter invullen, indien zij goed op de hoogte zijn van wat er al gebeurt. Daarom lijkt het nuttig om stappen te ondernemen om tot een intensievere, meer structurele en permanente **uitwisseling van beleidsinformatie** te komen. Hiermee gerelateerd is het positief dat het VAK duidelijk de keuze maakt van **complementariteit** aan andere beleidsplannen. Dit draagt bij tot een algemeen coherent beleid.

¹ Deze projectgroep bestond uit: 1 raadgever Jeugd van minister Smet en vertegenwoordiger Vlaamse Regering in NCRK; 1 raadgever van minister Vandeuren; 1 raadgever Onderwijs van minister Smet; een vertegenwoordiger van het Kenniscentrum Kinderrechten; een vertegenwoordiger van het aanspreekpunt kinderrechten van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, lid NCRK; een vertegenwoordiger van het aanspreekpunt kinderrechten van het departement Onderwijs en Vorming, lid NCRK; 3 beleidsmedewerkers van het team jeugd- en kinderrechtenbeleid van de afdeling Jeugd van het agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, ondervoorzitter NCRK.

III. De verhouding tussen actieplannen en beleid

De Vlaamse Regering neemt een duidelijk engagement op ten aanzien van de kinderrechten. Het VAK beschrijft “wat deze Vlaamse Regering binnen de lopende regeerperiode zal realiseren om haar beleid in overeenstemming te brengen met de slotbeschouwingen van het Comité van juni 2010” (VAK, p. 8). Er wordt ook uitdrukkelijk aangegeven dat, om een goed overzicht te krijgen van het hele jeugd- en kinderrechtenbeleid voor de huidige regeerperiode, het VAK samengelezen moet worden met het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 (VJP).

Dergelijke actieplannen, met duidelijke en concrete doelstellingen, acties en indicatoren, zijn een belangrijk *middel* om een beleid te realiseren. Het Kenniscentrum Kinderrechten wil evenwel de bezorgdheid uiten dat een beleid niet te herleiden valt tot actieplannen. Een jeugd- en kinderrechtenbeleid veronderstelt een **globale en langetermijnvisie** op jeugd en kinderrechten. Wanneer een dergelijke visie (op macroniveau) onvoldoende ontwikkeld wordt, is er het risico dat er spanningen of tegenstrijdigheden ontstaan tussen verschillende acties (op microniveau). Kortom: concrete acties zijn belangrijk en nodig, maar mogen er niet toe leiden dat het ruimere plaatje uit het oog verloren wordt. Het Kenniscentrum Kinderrechten waardeert in deze context het voornemen van de Vlaamse Regering om “ruimte te bieden voor een **kritische reflectie** over de kinderrechten in Vlaanderen en dit met een duidelijk engagement voor de kinderrechten” (VAK, p. 12). Het wil hierbij ook de Vlaamse Overheid uitnodigen om een langetermijnvisie op jeugd en kinderrechten (verder) te ontwikkelen. Het VJP bevat een missie en visie van het Vlaamse *jeugdbeleid*. De uitdaging zal zijn om deze missie en visie te verdiepen en te verbreden naar een *jeugd- en kinderrechtenbeleid*. Hierbij kan ook verwezen worden naar de reflectie van het Kenniscentrum Kinderrechten met betrekking tot het document ‘Vlaams Jeugdbeleidsplan – Insteek van de Werkgroepen’ van 1 juni 2010.

IV. Indicatoren: voordelen en valkuilen

1. Indicatoren in het VAK

Het begrip ‘indicatoren’ krijgt op verschillende plaatsen in het VAK een andere invulling. Op basis van hun finaliteit, kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee grote groepen indicatoren: indicatoren die tot doel hebben de *implementatie van beleidsplannen* (concreet het VAK en het VJP) op te volgen, en indicatoren die de *implementatie van het Kinderrechtenverdrag* in kaart willen brengen.

Vooreerst zullen de bevoegde ministers bij het concretiseren van de acties van het VAK indicatoren formuleren, die tot doel hebben de implementatie van het VAK op te volgen (VAK, p. 10). Ook wordt in het VAK verwezen naar de kernindicatoren die uitgewerkt worden met het oog op de monitoring van het Vlaams Jeugdbeleidsplan. Voor de gecoördineerde verslaggeving over het Vlaams Jeugdbeleidsplan en het VAK wordt een digitaal opvolgingssysteem ontwikkeld. Dit systeem hanteert op het strategische niveau kernindicatoren die effecten meten, en kijkt op het operationele niveau naar de graad van uitvoering van afgesproken mijlpalen (VAK, p. 13).

Ten tweede heeft een aantal operationele doelstellingen en/of acties betrekking op de ontwikkeling van indicatoren die de monitoring van de implementatie van het Kinderrechtenverdrag moeten mogelijk maken (‘kinderrechtenindicatoren’). Dergelijke (kinder)rechtenindicatoren kunnen gedefinieerd worden als ‘stukken informatie die gebruikt worden om de mate te meten waarin een juridisch recht in een bepaalde situatie gerealiseerd is of genoten wordt’.² Hierbij wordt op twee niveaus gewerkt: enerzijds zal de Vlaamse overheid binnen de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) meewerken aan de ontwikkeling van indicatoren, zo mogelijk tegen 2013, “om de voortgang te meten van de implementatie van het kinderrechtenverdrag in Vlaanderen en België” (actie onder OD

² M. Green, “What We Talk about When We Talk about Indicators: Current Approaches to Human Rights Measurement”, *Human Rights Quarterly* 2001, vol. 23, no. 4, 1065.

1.6 en OD 1.9). Anderzijds zal de Afdeling Jeugd werken aan een “basisset van kernindicatoren kinderrechten op Vlaams niveau tegen 2013, waarbij in de mate van het mogelijke wordt rekening gehouden met de afspraken gemaakt in het kader van de NCRK” (actie onder OD 1.7).

Ten derde stelt OD 1.8 dat de Vlaamse Overheid zal werken aan indicatoren die *discriminaties* ten aanzien van of tussen groepen van kinderen blootleggen. De acties die onder deze operationele doelstelling vermeld staan, kunnen – naar finaliteit – ondergebracht worden onder de twee hierboven onderscheiden categorieën. Eén van de acties heeft betrekking op indicatoren die de implementatie van beleidsplannen willen monitoren: “Bij de opmaak van de kernindicatoren van het VJP wordt zo veel als mogelijk onderscheid gemaakt tussen doelgroepen van kinderen.” Hierbij wekt het verbazing dat er alleen verwezen wordt naar de kernindicatoren van het VJP, en niet naar de indicatoren die voor de opvolging van het VAK zullen worden uitgewerkt. Daarom suggereert het Kenniscentrum Kinderrechten om bij deze actie ook expliciet te verwijzen naar het VAK zelf. De twee andere acties hebben betrekking op indicatoren die relevant zijn in het kader van de monitoring van het Kinderrechtenverdrag, aangezien non-discriminatie één van de algemene beginselen van het verdrag is: het bevatten van duidelijke gegevens over minderjarigen van de armoedemonitor en de te ontwikkelen inclusie-indicatoren; en de registratie op basis van leeftijd van klachten bij de meldpunten discriminatie.

2. Reflecties

De plannen in het VAK met betrekking tot (de ontwikkeling van) indicatoren zijn veelzijdig en ambitieus. Een aantal reflecties hierbij.

Onderscheid tussen de verschillende types indicatoren

Vooreerst zal het belangrijk zijn om zowel conceptueel als in de praktische uitwerking een goed onderscheid te maken en te houden tussen deze verschillende types indicatoren en hun uiteenlopende finaliteit. Het hanteren van een eenduidige terminologie, waarbij de verschillende types indicatoren consequent op een andere manier aangeduid worden, kan hiertoe bijdragen.

Verband met kinderrechtenmonitor

Naast de ontwikkeling van een basisset van kernindicatoren kinderrechten op Vlaams niveau tegen eind 2013, wil de Vlaamse overheid “alvast in 2012 de haalbaarheid onderzoeken van een kinderrechtenmonitor die moet toelaten de naleving van de kinderrechten op Vlaams niveau te onderzoeken” (VAK, p. 13, zie actie onder OD 1.9). Het precieze verband tussen deze kinderrechtenmonitor en de basisset van kernindicatoren kinderrechten is niet duidelijk en wordt niet verder toegelicht.

Coherentie tussen indicatoren op Vlaams en federaal niveau

Met betrekking tot de ontwikkeling van indicatoren kinderrechten binnen de NCRK stelt het VAK – positief – dat de Vlaamse Overheid “de resultaten van haar eigen werkzaamheden [zal] inbrengen alsook, waar nodig, verwijzen naar internationale voorbeelden ... en Vlaamse data” (actie onder OD 1.9). Ook het Kenniscentrum Kinderrechten wil het belang benadrukken van het meenemen van ervaringen op Europees en internationaal niveau, en vooral van de nood aan afstemming en coördinatie tussen de ontwikkeling van indicatoren op het Vlaamse en het federale niveau.

Een zuiver technische aangelegenheid?

De aandacht voor indicatoren in het VAK sluit aan bij een ruimere tendens op nationaal en internationaal vlak in de richting van meetbaarheid en kwantificering, die zijn oorsprong vindt in de bedrijfswereld. Toch is hierbij de nodige voorzichtigheid aangewezen. Door het gebruik van indicatoren worden complexe situaties vertaald in ‘eenduidige’ cijfers, die vergelijkbaar over landen en regio's zijn. Hierbij wordt echter de context en de specificiteit van elke situatie onzichtbaar gemaakt. Bovendien verschuift zo een belangrijk deel van de macht naar experts, die de kennis hebben om deze

indicatoren te gaan definiëren en meten. Het feit dat er hierbij politieke keuzes gemaakt worden over wat en hoe er gemeten wordt, verdwijnt naar de achtergrond. Veel cijfers (bv. 'kinderen die leven in kansarmoede', of 'kinderen die geconfronteerd worden met geweld') kunnen evenwel sterk verschillen naargelang de definitie die aan bepaalde begrippen (armoede, geweld) wordt gegeven. Bovendien kan eenzelfde indicator op uiteenlopende wijzen geïnterpreteerd worden, afhankelijk van de context en van de persoon die de cijfers leest. Ten slotte zijn sommige zaken, zeker op het domein van de mensenrechten en de kinderrechten, zeer moeilijk of niet kwantificeerbaar of meetbaar. En net deze zaken vormen vaak de kern van een geslaagd mensen- en kinderrechtenbeleid (bv. een positieve en open basishouding ten aanzien van kinderen en jongeren). De indruk wordt – ten onrechte – gewekt dat het bij indicatoren om een zuiver technische aangelegenheid gaat, waarbij politieke aspecten geen rol spelen. Zoals Merry zegt: "[T]he expansion of the use of indicators ... means that political struggles over what human rights ... means and what constitutes compliance are submerged by technical questions of measurement, criteria and data accessibility".³

Het realiseren van indicatoren in plaats van het realiseren van kinderrechten?

Een ander risico dat het gebruik van indicatoren inhoudt, is dat de acties van de betrokken overheden of organisaties in toenemende mate gericht zullen zijn op het 'goed scoren' op deze indicatoren, eerder dan op het realiseren van het recht in kwestie: "[T]he incentive to demonstrate success ... according to given indicators may become greater than any incentive to substantively ensure the fulfillment and/or enjoyment of human rights themselves".⁴ Het evalueren of een bepaald recht gerealiseerd is, wordt zo gereduceerd tot het evalueren of er voldaan werd aan de indicatoren (zonder dat dat noodzakelijk impliceert dat het recht op zich gerealiseerd is/genoten wordt). Deze opmerking loopt parallel met de reflectie dat een kinderrechtenbeleid niet te reduceren valt tot een actieplan (*supra*).

Het verband tussen indicatoren en de JoKER

Indicatoren worden vaak gebruikt als instrumenten bij impactbeoordelingen mensenrechten ('human rights impact assessments'), waarbij men de impact van een beleid op mensenrechten/kinderrechten wil nagaan. Een dergelijke beoordeling kan zowel vooraf (*ex ante*) als achteraf (*ex post*) gemaakt worden.⁵ Als een impactbeoordeling mensenrechten *ex ante* werd in Vlaanderen de kindeffectrapportage (KER) gecreëerd in 1997, die uitgebreid werd tot een kind- en jongereffectrapportage (JoKER) door het decreet van 18 juli 2008 houdende het voeren van een Vlaams jeugd- en kinderrechtenbeleid. Het VAK geeft niet aan hoe de verschillende types indicatoren gebruikt zullen worden in / in relatie staan tot, de JoKER.

Participatie

Participatie is één van de algemene beginselen van het Kinderrechtenverdrag. In die zin is het belangrijk dat ook het proces van het ontwerpen en het implementeren van indicatoren participatief is.⁶ Daarom rijst de vraag hoe de ontwikkeling en implementatie van indicatoren voor het opvolgen van het VAK en het VJB, enerzijds, en van kinderrechtenindicatoren, anderzijds, gedragen zullen worden door een participatief proces.

Tot slot

Er is al vaak opgemerkt dat het vaststellen van een rechtspositie voor kinderen niet garandeert dat kinderrechten in de praktijk gerespecteerd worden. Gelijkaardig kan gesteld worden dat indicatoren een belangrijke bijdrage vormen tot, maar geen voldoende voorwaarde zijn voor een goed kinderrechtenbeleid. Indicatoren moeten deel uitmaken van een ruimer (evaluatie)beleid, waarbij ook voldoende aandacht aan kwalitatieve aspecten besteed wordt.

³ S.E. Merry, "Measuring the World. Indicators, Human Rights, and Global Governance", *Current Anthropology* 2011, vol. 52, 88.

⁴ A. Rosga and M.L. Satterthwaite, "The Trust in Indicators: Measuring Human Rights", *Berkeley Journal of International Law* 2009, vol. 27, 286.

⁵ Zie G. De Beco, "Human Rights Impact Assessments", *Netherlands Quarterly of Human Rights* 2009, vol. 27/2, 144.

⁶ Rosga and Satterthwaite, note 4, 313.